

Univerzita Karlova v Praze
Husitská teologická fakulta

Závěrečná bakalářská práce

Sociálně-právní ochrana dětí

SOCIAL and LEGAL PROTECTION of CHILDREN

Alena Michálková

Studijní program: Specializace v pedagogice
Obor: Sociální pedagogika

Vedoucí práce: Doc.JUDr. Michal Spirit, Ph.D.

Praha 2006

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně pouze za použití literatury uvedené v seznamu.

V Praze dne 20. 5. 2006

.....Michalčková' Alena.....

vlastnoruční podpis autorky

Poděkování:

Tímto bych chtěla poděkovat Doc. JUDr. Michalovi Spiritovi, Ph.D. za jeho ochotu a velmi trpělivý přístup vést mou bakalářskou práci. Dále mé poděkování patří vedoucí oddělení sociálně-právní ochrany dětí a mládeže paní Marii Semelové za její trpělivost.

Zvláště děkuji Mgr. Renatě Hallové a PhDr. Filipovi Skorunkovi na cenné rady, informace a připomínky pro zpracování mé práce.

..... Michal'kova' Hena

vlastnoruční podpis autorky

Motto:

„Ani Bible ani proroci ani Freud ani výzkum ani Boží zjevení či lidské poselství nemůže mít větší váhu než moje vlastní přímá zkušenost“ C. G. Rogers

OBSAH

Úvod a hypotézy	6
Teoretická část	8
1. Sociální práce	9
1. 1 Sociální práce	9
1. 2 Historický vývoj sociálně-právní ochrany dětí	10
1. 3 Vztah sociálního pracovníka a klienta	15
1. 4 Pracovní náplň pracovníka sociálně-právní ochrany	18
2. Kurátor pro děti a mládež - pojetí	20
2. 1 Historie vzniku	20
2. 2 Současná činnost a náplň práce	20
2. 3 Funkce a úkoly kurátora	21
2. 4 Právní úprava.....	23
3. Klient, příjemce.....	28
3. 1 Základní pojmy.....	28
3. 2 Kriminalita mládeže a její příčiny.....	29
3. 3 Psychologické vymezení pojmu delikvence.....	30
4. Ochranná opatření.....	38
4. 1 Ochranná opatření proti mladistvým.....	38
4. 2 Výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody.....	40
4. 3 Výkon ochranné výchovy.....	42
Praktická část.....	45
Případová studie Karla M. a Moniky P.....	47
Závěr.....	71
Seznam použité literatury.....	73
Seznam příloh.....	74

Úvod a hypotézy

Svou bakalářskou práci jsem vypracovala na Magistrátě ve Zlíně na oddělení sociálně-právní ochrany dětí a mládeže.

Cílem mé práce je seznámit se blíže s problematikou nezletilé mládeže, poruchami chování, dětmi z neúplné či disfunkční rodiny... Je nutné jim věnovat zvýšenou pozornost, protože právě oni jsou v tomto věku mnohem náchylnější k různým druhům patologického jednání a chování.

Tato problematika se stává častým společenským problémem a i přes stále se rozvíjející péči sociálních pracovníků a kurátorů pro mládež, si klient (nezletilý) nese následky svého chování po celý život. Proto nejen odborníci, ale i nejbližší a veřejnost by ho neměli odsoudit, ale pomoci mu, aby se zařadil do normálního života s co nejmenšími následky a aby se vyrovnal se svým osudem, což bývá složité v lidské společnosti, která si na každého odlišného jedince, který vybočuje z řady ukazuje prstem.

Své znalosti jsem měla možnost prohloubit též při účasti na projektu Evropské Unie „Leonardo“ v Praze a Regensburgu. Setkala jsem se s lidmi, kteří jsou profesionály ve své práci. Načerpala jsem mnohou zkušeností, které byly pro mne přínosem.

Teoretickou část jsem rozdělila na čtyři kapitoly, kde bych Vás chtěla seznámit s historií sociální práce, která má hluboké kořeny již dávno v minulosti. Dále pak jaké úkoly a práce přísluší sociálnímu pracovníkovi v kontaktu s klientem.

Další kapitola se týká kurátorské práce. Snažila jsem se zde stručně vystihnout její náplň. Pro koho tu vlastně kurátor je a jak toto povolání vzniklo. Dále jsem vystihla nejdůležitější a nejčastěji používané zákony kurátorů pro děti a mládež.

Třetí kapitola je věnována klientům nebo osobám, které potřebují kurátora. Vytyčila jsem pojmy, které se používají, co znamenají a jaké jsou příčiny delikvence. Pojem klient (delikvent) jsem rozdělila z psychologického hlediska.

Poslední část se týká ochranných opatření. Zde jsem nastínila druhy zařízení pro ochrannou a ústavní výchovu

V jedné z knih, kterou jsem četla, jsem našla krásnou větu, která vystihuje to, co je v sociální práci potřeba.

„ Primární význam pro formování osobnosti, životního pocitu a stylu mají vztahy k ostatním lidem. Zejména bezvýhradné přijetí (akceptace) druhými prvořadně významné pro osobní rozvoj a duševní zdraví, protože vede k pocitu bezpečí, vědomí vlastní hodnoty a k důvěře na svět, jenž se pak člověku stává domovem.“¹

Stanovila jsem si tyto hypotézy:

1. Kurátor pro děti a mládež přes veškerou snahu mnohdy neovlivní budoucí jednání a chování svých klientů.

2. Myslím si, že kurátor pro děti a mládež by rád věřil v nápravu svých klientů, ale často s obavami že se nedostaví.

¹ Vymětal, J. Rogersovná psychoterapie, Praha: Český spisovatel, 1996. Str. 41

TEORETICKÁ ČÁST

1. Sociální práce

1.1 Sociální práce

Hledání jednotné a dlouhodobě platné sociální práce není snadné, protože sociální práce je velice různorodá a proměnlivá. Způsoby řešení se mění na aktuálních poměrech kulturních a ekonomických, v závislosti na veřejném postoji, k tomu jak a kým by měla být sociální práce prováděna.

Hlavní náplní sociální práce je pomáhat lidem. Jeví se to jako velmi jednoduché. Sociální práce se však v tomto profesionalizuje, protože ti kdo ji uskutečňují se snaží pomáhat jednak s porozuměním individuálnímu lidskému osudu a s širokou znalostí řešení sociálních problémů.

Sociální práce je nejenom profesí, ale také uměním. Ne každý člověk má nadání a schopnosti k výkonu sociální práce která se vyžaduje: „musí být permanentně připraven na kontakt s klientem, naladěn k ochotě naslouchat mu, doprovázet ho na jeho životní cestě hledat východiska z krizí a sociálních problémů, které nelze vždy vyřešit“². Proto je sociální práce psychický a mnohdy i fyzicky velice náročnou profesí vyžadující stálý zájem, vůli a trénink v technice a metodách pomoci.

Sociální práce je obětavou asistencí potřebnému člověku, rodině a skupině. Je to zodpovědná činnost vyžadující neustálé rozhodování za kterým je třeba si stát.

Probíhá zde vztah mezi sociálním pracovníkem a klientem. Od sociálního pracovníka se vyžaduje pochopení, osobní nasazení, obětavost, akceptaci a celkovou emoční podporu prokazovanou klientovi. Základem úspěšné sociální práce je vybudování dobrého vztahu mezi sociálním pracovníkem a klientem.

² Ministerstvo práce a sociálních věcí, Sborník přednášek z národní konference Společnosti sociálních pracovníků. Praha: JAN, 2000.

1.2 Historický vývoj sociálně-právní ochrany dětí

Není snadné srovnat rozsah současné sociální péče o různé skupiny obyvatel, počátky zákonných úprav, k nimž začalo docházet počátkem druhé poloviny devatenáctého století, kdy vznikala tzv. péče chudinská. Sociálně-právní ochrana dětí má za sebou již stopadesát let dlouhou cestu.

Chudinská péče – byla rozvíjena na základě etických motivů jak jednotlivci, tak soukromými institucemi, církví. Byla to nejzákladnější péče, pro ty případy, které nešly řešit jinak. Teprve v období průmyslové revoluce dochází k odlivu venkovského obyvatelstva z tradičního osídlení do průmyslových center. Má to za vznik řady beznaděje, morálního ohrožení. Teprve v pokročilém období, se veřejná správa ujímá úkolu na podnět charitativně motivovaných skupin.

Koncem roku 1863 došlo k vydání říšského zákona domovského č. 105 říšského zákoníka, na který navázal zemský zákon chudinský pro Čechy ze dne 3. 12. 1868 č. 59 zemského zákoníku. Tyto zákony byly jedny z prvních opatření veřejné správy ve prospěch sociálně slabých jedinců a vymezují chudinskou péči poměrně široce (léčení chudých včetně léčení v nemocnicích, výživa a výchova dětí chudých obecných příslušníků, zařízení pro nápravu zanedbané mládeže atd.).

Nárok na chudinské zaopatření vznikl teprve tehdy, neměli chudý jiný zákonný nárok na potřebné zaopatření.

V té době za hospodářských a sociálních podmínek byla chudinská péče považována za opatření způsobilé k odstranění všech sociálních nedostatků. Postupně se však zužovala, péče o jednotlivé vrstvy sociálně slabých jedinců upravovala zvláštními zákony na účet jiných veřejných institucí.

Podle § 26 domovského zákona se za chudého pokládal ten, kdo si nemůže vlastními silami opatřit potřebnou výživu. Příslušnosti k domovské obci se nabývalo buď udělením nebo

vydržením, anebo ze zákona. Z domovské příslušnosti pak vyplývalo právo na zaopatření chudinské.

Péče o děti osiřelé a opuštěné – osiřelým a opuštěným dětem se v rámci chudinské péče poskytovala náhrada za chybějící péči vlastní rodiny, buď ve zvláštních ústavech (sirotčincích, dětských domovech, azylech a útulcích) nebo v pěstounské péči. Již tehdy byla vyřešena otázka, které péči dát přednost, zda péči ústavní nebo rodinné. Vycházelo se z poznání, že nejlepším prostředím pro výchovu dítěte je dobrá rodina. ÚP ochuzuje vývoj dítěte nedostatkem styku s rodinným životem. Vyvíjelo je úsilí neumísťovat děti do ústavů na dlouhou dobu až do zletilosti, ale pokládat to spíše za jakési diagnostické stanice.

Ze začátku se poskytovala veřejná péče dětem osiřelým a opuštěným v rámci péče chudinské, a to v působnosti domovských obcí, kterým ustanovení § 13 říšského zemského zákona ukládalo péči o to „aby děti osiřelé nebo jinak opuštěné byly vychovávány a stali se způsobilými k výdělku“. Tým zákon ukládal okresům a zemím postarat se o ústavy potřebné pro osiřelé a opuštěné děti. Tato péče měla však nedostatky a to finanční. I výrazná preference náhradní rodinné péče uskutečňované v rámci chudinské péče měla své nedostatky. Podle studie Prof. Cyrila Stejskala nebyli tehdy ještě pěstouni vybíráni podle svých kvalit, ale nezřídka podle toho, kdo byl „nejlacinější“, kdo přijal dítě do své péče na základě jakési obrácené „dražby“ za co nejnižší finanční příspěvek. Takové dítě vyrůstalo v podmínkách „tvrdých srdcí“, kdy si muselo svůj denní chléb odpracovat.

Koncem devatenáctého století se prosazovaly snahy o reformu tohoto systému. Byly snahy o přesun chudinské péče na vyšší útvary veřejné správy.

Částečné řešení přinesl zákon č. 62/1901 ř. z., který položil základ k utváření zemských sirotčích fondů. Sirotčími pokladnami byly instituty zřízené u okresních soudů k ukládání hotových peněz nezletilých sirotků a tak vznikly sirotčí fondy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.

Současně s chudinskou péčí se rozvíjela činnost dobrovolných organizací a institucí pro péči o mládež. Od roku 1904 se začaly seskupovat první skupiny osob schopných a ochotných spolupracovat při pomoci osiřelým a opuštěným dětem. O něco později se vytvořila skupinka několika osob „dobré vůle“ Českou zemskou komisí pro péči o mládež při Zemské školní radě. K tomuto vývoji došlo i na Moravě a ve Slezsku. Několik jmen v komisí: Renata Tyršová, Dr. Engliš, Dr. Kallab, Prof. Čelakovský, Čada... První světová válka přinesla nové instituce péči o mládež řadu nových těžkých úkolů.

Péče o mládež po vzniku samostatné Československé republiky – nabytím státní samostatnosti nebylo opuštěných a ohrožených dětí, které potřebovaly ochranu a pomoc. Už ale vznikali samostatné vlastní ústřední státní orgány, ministerstva. Z pomocných orgánů se tak stávaly orgány výkonnými. Došlo ke změně názvů. Územní jednotnou už neměl být politický okres, ale soudní okres (jen v Čechách bylo 225 soudních okresů). Počet okresních péčí o mládež se ustálil na 220 v Čechách, 79 na Moravě a ve Slezsku. Dále se rozvíjela dobrovolná sociální péče. Vytvářela soubornou síť pro všechny potřebné oblasti sociální péče.

Ministerstvo sociální péče v r. 1921 vydalo jednotné stanovy, které byly znovu upraveny v roce 1933. Činnost okresních péčí o mládež lze shrnout do následujících úseků:

- pomoc těhotným ženám a matkám, hlavně svobodným, před porodem i po něm
- právní ochrana a pomoc dětem nemanželským, osiřelým, dětem z rozvedených manželství, opuštěným a ohroženým, dětem odkázaným na cizí péči,
- pomoc dětem ohroženým ve vlastních rodinách,
- prázdninový pobyt, zotavovny,
- pomoc mladistvým delikventům,
- péči o dorost, poradny pro volbu povolání, útulky pro nezaměstnaný dorost.

Rozvoj okresních péčí o mládež a jejich zemských ústředí přinesl nemalou úlevu obcím při plnění povinností. Jen velké obce byly schopny vytvořit si pro tuto činnost odborné instituce.

V budování odborných sociálních institucí vyniklo hl. město Praha, které od roku 1924 mělo zřízen Ústřední sociální sbor a Ústřední sociální úřad. Zde se velmi aktivně angažovala mladá právnička JUDr. Milada Horáková.

Slibný rozvoj činnosti v péči o děti zmrazila mnichovská dohoda na podzim roku 1938, kdy byla odtržena téměř jedna třetina území. Tisíce dětí zůstalo na území zabraném Německem, tisíce jich uprchlo spolu s rodiči do vnitrozemí.

Vývoj po roce 1945 – další vývoj ochrany dětí byl poznamenán změnou politických a společenských podmínek po ukončení druhé světové války, zejména pak po únoru 1948. Již v roce 1947 byl vydán zákon č. 48/1947 Sb., o organizaci péče o mládež, tím přešly úkoly péče o mládež na okresní a zemské národní výbory. Zákonem byly zřízeny komise okresní péče o mládež. Ústředním orgánem se stalo ministerstvo sociální péče.

Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, nabyl účinnosti 1. 1. 1950, již neupravoval náhradní péči o děti, upravoval nově pouze osvojení a poručnictví.

Podstatný zásah přinesl zákon č. 69/1952 Sb., o sociálně-právní ochraně mládeže. Vycházel z mylných představ, že současně se změnou politických, sociálních a hospodářských poměrů v našich zemích odpadnou automaticky všechny příčiny, pro které je dětem potřeba poskytovat ochranu, především proti ohrožení, že všichni občané budou plnit své poslání jako odpovědní rodiče svých dětí.

Sociálně-právní ochranu zákon definoval jen jako výkon hromadného poručenství a opatrovnictví, jako zvláštní ochranu dětí, které nejsou v péči svých rodičů, jako činnost poradní a pomocnou s tím, že stát přispívá na úhradu osobních potřeb dětí, které to potřebují.

Zákon zřídil při okresních soudech úřadovny ochrany mládeže. Sociálně-právní ochrana tak přešla do působnosti resortu spravedlnosti a úřadovny ochrany mládeže se staly pomocnými orgány soudů než výkonnými orgány vlastní sociální práce povahy preventivní a sociálně výchovné.

Zákon o sociálně právní ochraně mládeže přinesl i v oblasti náhradní péče o děti zásadní obrat poplatný především ideologii než respektující zájem dítěte.

Hodně práce a úsilí dalo odborníkům v oblasti dětské psychologie, pediatrie i sociální práce prokázat odbornými pracemi škodlivosti dlouhodobého pobytu dítěte v ústavním zařízení na jeho psychiku i na schopnost samostatného života. Na této změně nazírání se podíleli: Dr. Zdeněk Matějček, Dr. Josef Langmaier, Dr. Antonín Mores, Dr. Věra Poláčková, Dr. Jiří Dunovský a další.

Zákon o rodině svým ustanovením § 45 otevřel cestu k řadě experimentů, zejména „velkých ridin“ ať už individuálně nebo soustředných do dětských vesniček. Tyto snahy završil zákon č. 50/1973 Sb., o pěstounské péči.

Došlo ke změnám v organizaci. Došlo k zrušení úřadoven ochrany mládeže a k přenesení jejich působnosti na národní výbory. Jejich orgánem se stalo ministerstvo školství.

Na základně zákona č. 1/1969 Sb. přešla sociálně-právní ochrana dětí do působnosti nově zřízeného ministerstva práce a sociálních věcí. Došlo postupně k navyšování počtu pracovníků sociálně-právní ochrany a k dotvářejí oddělení péče o děti a rodinu.

V roce 1975 byl přijat zákon č. 121/1975 Sb., o sociálních zabezpečení, který komplexně upravil vedle důchodového zabezpečení též sociální péči o různé skupiny obyvatel. Vyšly navazující předpisy o působnosti orgánů ČSR v sociálním zabezpečení.

Usnesení vlády č. 1/1995 uložilo oddělit úpravu poměrů a ochrany dětí v předpisech povahy soukromoprávní od úpravy jejich ochrany státem, přitom bylo třeba reagovat na:

- ústavně zaručenou zvláštní ochranu dítěte obsaženou v Listině základních práv a svobod,
- mezinárodní smlouvy, kterými je Česká republika vázána, zejména na Úmluvě o právech dítěte a na další mezinárodní dokumenty vztahující se k postavení dítěte,
- nové společenské jevy, zejména na ohrožené děti vnějšími škodlivými vlivy,
- atributy demokratické občanské společnosti, jimiž je účast nestátních subjektů, občanských a humanitárních sdružení i jednotlivců a výkonu sociálně-právní ochrany dětí.

Však sebelepší zákon a sebelépe napsaný je především mrtvou literou, není-li naplněn lidským jednáním a činem. Tak i zákon o sociálně-právní ochraně dětí potřebuje osobní zaujatost, angažovanost a obětavost těch, kteří ji budou vykonávat. Zvláště pak jde-li o ochranu těch nejmenších, bezbranných a odkázaných na druhé, bez kterých si sami nedokáží pomoci.

Osobní a profesionální předpoklady sociální práce

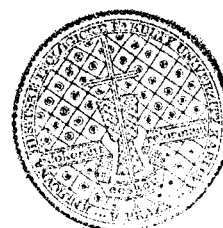
- nadání, zkušenosti, osobní hodnoty, intuitivní umění, talent a náklonnost – odborné znalosti
- znalostní vybava – informace o obecných sociálních podmínkách sociálních jevech, sociální politice, sociálních programech sociologie, psychologie, právo, psychopatologie, kriminologie.

Cizí člověk (soc. pracovník) získává důvěru jiného člověka, který je v obtížné životní situaci a není motivován pro změnu a řešení

- empatie, vřelost a opravdovost
- tvořivost, flexibilní důraznost – přiměřenost řízení

1. 3 Vztah sociálního pracovníka a klienta

V psychosociálním přístupu je považován za jeden z klíčových prvků intervence. Sociální pracovník má svým postojem vyjadřovat opravdový lidský zájem o osobnost i potíže klienta. Sociální pracovník má vyjadřovat určité základní postoje a hodnoty bez ohledu na konkrétního klienta. Mezi tyto postoje patří: individualizace, nehodnotící postoj, respekt vůči klientovu právu na sebeurčení, zachování důvěrnosti vztahu, vyjadřování pocitů, kontrolovaná emoční angažovanost, akceptace.

Individualizace:

Sociální pracovník by měl ve vztahu ke klientovi odložit všechny stereotypy a předsudky. Každý klient má svoje vlastní jedinečné zkušenosti, jejich percepce. Představa, že všichni Romové jsou vynikající hudebníci, je podobně předsudečná jako víra, že všichni muži s modrýma očima jsou čestní a poctiví.

Nehodnotící postoj:

Úlohou sociálního pracovníka není posuzovat morální úroveň klienta. Přesto se musí zabývat posouzením jeho některých charakteristik. Sociální pracovník, který pracuje s pedofilním klientem, se na jedné straně musí vyhnout moralizujícího odsouzení klienta, na straně druhé bude zpochybňovat klientovy pokusy o racionalizace a omlouvání nebezpečného chování.

Respekt vůči klientovu právu na sebeurčení:

Znamená respekt vůči klientovým přáním, právům, míře a schopnosti sebepoznání odpovědnosti za vlastní činy. Tímto principem ovšem není myšlena podpora každého klientova přání bez ohledu na okolnosti. Sociální pracovník má právo a v některých případech také povinnost upozorňovat klienta na důsledky jeho činů.

Zachování důvěrnosti vztahů:

Sociální pracovník je povinen zacházet se všemi informacemi, které získá v pomáhajícím vztahu, s maximální důvěrností. V některých případech ovšem potřebuje kvůli dosažení pomoci klientovi určité informace sdílet s jinými odborníky či spolupracovníky. Pokud se to děje, mělo by to být vždy se souhlasem klienta. K základním pravidlům pro sdílení informací patří: klient by měl vždy vědět, zda budou některé informace sdělovány další osobě, měl by vědět kdy k tomu dojde, jak a proč, měl by být informován, že osoba, které budou informace poskytnuty, bude také zavázána mlčenlivostí.

Vyjadřování pocitů:

Sociální pracovník má vytvářet takové podmínky, aby klient mohl bezpečně vyjadřovat své pocity. Rozumí se včetně těch, které jsou negativní či jinak emočně zatížené.

Kontrolované emoční angažovanost:

Předpokládá se že, sociální pracovník je vnímavý vůči klientovým pocitům, že se jim snaží porozumět a že se na ně pokouší odpovídajícím způsobem reagovat.

Akceptace:

Je to schopnost sociálního pracovníka zachovat ke klientovi respekt, ačkoliv se v jeho chování projevují negativní rysy. Spočívá v tolerantním uznání reality klientovým pocitům, a to v případě, že je sociální pracovník nemůže sdílet. Akceptace se projevuje laskavostí a empatií, schopností porozumět klientovu světu. Na rozdíl od dřívějšího pohledu, který zdůrazňoval význam neutrality a objektivitu sociálního pracovníka.

zodpovědnost vůči klientům, zaměstnavateli, obci, komunitě (klient = zákazník)

Na jakých principech je sociální práce postavena?

- „sociální práce je založena na hodnotách demokracie a lidských práv,
- sociální práce je postavena na empatickém vztahu sociálního pracovníka ke klientovi a sociální pracovník má respektovat jedinečnost každého člověka,
- sociální práce je postavena na principu solidarity. Na základě tohoto principu jsou překračovány hranice egoismu a vlastního zájmu buď spontánně nebo regulovaně,
- při sociální práci se část nehodnotí důvody vzniku problému klienta nebo míra jeho zavinění, ale vyvíjejí se snahy příčiny vzniku problému poznat, aby se mohlo efektivně pomoci,

- nezanedbatelným principem je princip zodpovědnosti při výkonu tohoto vysoce náročného povolání, a to nejen ze strany sociálního pracovníka, ale i ze strany klienta, kterého je třeba také vést k zodpovědnosti“.³

1.4 Pracovní náplň pracovníka sociálně-právní ochrany dětí

- provádění sociální depistáže (šetření v terénu), zajišťování informací a odborných podkladů pro sociální práci včetně jejich zpracování,
 - poskytování sociální pomoci, zpracování písemných podkladů a účastní se na jednáních v zájmu klientů s jinými odborníky, se správními orgány, soudy, nestátními organizacemi a dalšími institucemi,
 - samostatný výkon sociálních agend v péči o rodinu a děti,
 - sociálně-právní poradenství, sociální práce s problémovými rodinami, skupinami nebo jednotlivci,
 - samostatný výkon specializovaných agend v péči o rodinu a děti.
- „Výkon funkce opatrovníka nezletilých, včetně plnění této funkce u soudů a dalších orgánů činných v trestním řízení a u notářství,
- vykonává stanovený dohled nad nezletilými,
 - sleduje vývoj dětí, které byly umístěny do výchovy jiných občanů než rodičů a které jsou svěřeny do ústavní péče, zajišťuje s nimi pravidelný osobní kontakt vyhledává osoby a děti vhodné pro náhradní rodinnou péči,
 - dává podnět soudu k nařízení ústavní výchovy, navrhuje omezení, pozastavení popř. zbavení rodičovské odpovědnosti a zrušení ústavní výchovy a výchovných opatření uložených

³ Navrátil, P. Teorie a metody sociální práce. Brno, 2001. Str. 87

soudem, v naléhavých případech navrhuje okamžité umístění dítěte do náhradní výchovy nahrazující výchovu rodičů, k tomu shromažďuje a vypracovává potřebné podklady a návrhy,

- pečuje o to, aby děti, které byly propuštěny z ústavní výchovy, byly přijaty do škol nebo zařízení pro vhodnou přípravu na povolání nebo do pracovního poměru, popř. aby byly vhodně ubytovány,

- spolupracuje se sociálním kurátorem, zejména signalizuje problémové a obtížně vychovatelné nezletilé a mladistvé,

- podává zprávy soudům a orgánům činným v trestním řízení o skutečnostech potřebných pro rozhodnutí o výchově a výživě dětí a jejich ochraně,

- poskytuje výchovnou a poradenskou péči manželům, rodičům, dětem, těhotným ženám při řešení jejich rodinných a sociálních problémů, včetně zprostředkování příspěvků na výživu a dávek státní sociální podpory a sociální péče a výživného,

- podle potřeb spolupracuje v rámci územního obvodu s obecními a městskými úřady, jinými orgány, školami, školskými a zdravotními zařízeními i se společenskými organizacemi, podle pokynů vedoucí odd. zajišťuje poradní dny v sídlech pověřených obecních úřadů a dalších určených obecních a městských úřadů,

- řádně vede spisovnou dokumentaci a shromažďuje a zpracovává statistické údaje,

- podle stanoveného rozpisu plní v mimopracovní době pracovní pohotovost pro poskytnutí pomoci dětem v naléhavých případech,

- vede a zabezpečuje specializovanou agendu náhradní rodinné výchovy, zejména v oblasti osvojování dětí a pěstounské péče,

- podle pokynů vedoucí odd. a vedoucího RSVZ plní další úkoly v oblasti sociálně-právní ochrany dětí a zastupuje další spolupracovnice, plní úkoly v souladu s potřebami referátu sociálních věcí a zdravotnictví⁴.

⁴ Referát sociálních věcí a zdravotnictví: pracovní náplň sociální pracovnice na oddělení sociálně-právní ochrany dětí, Praha: 2002, str. 28

2. Kurátor pro děti a mládež

Nelze za klienta žít jeho život, ale lze mu pomoci úskalí života překonávat.

Co je člověkem ovlivnitelné, má se snažit ovlivnit. Co ovlivnit nemůže, s tím se musí naučit žít.

2.1 Historie vzniku funkce kurátora

Zhruba v 2. pol. 60. let se v české společnosti počaly ozývat hlasy volající po skončení výkonu trestu odnětí svobody. Myšlenku zvláštního působení po skončení výkonu trestu odnětí svobody. Myšlenku zvláštního zacházení s recidivisty se podařilo zavést do praxe na počátku 70 let nejprve v Praze, později ve všech okresech Československa. Záměrem bylo vytvoření systému prevence sociálně patologických jevů. V souladu s dobovým přesvědčením, že síly je třeba napřít tam, kde je situace nejhorší byla zavedena nová funkce specializovaného terénního sociálního pracovníka pro práci s propuštěnými recidivisty, později s propuštěnými pachateli vůbec.

Funkce byla nazvána sociální kurátor.

Svoboda jednotlivce končí u svobody druhého.

2.2 Činnost a náplň práce

Sociální kurátor pro mládež je zejména specializovaný odborný pracovník oddělení sociální prevence a sociálně-právní ochrany. Posláním je ochrana před šířením sociálně patologického chování. Pomáhá jednotlivým klientům zpět do běžného života. Práce sociálního pracovníka je založena na dobrovolnosti ze strany uživatele. Dále také na odborné dovednosti sociálního

kurátora, jak dokáže nabídnout svoji pomoc tak, aby byla pro klienta zajímavá a aby se sociální kurátor stal partnerem při řešení jeho problémů. (pomáhá klientovi, aby si pomohl sám).

V současné době má práce sociálního kurátora podobu zejména kontinuální práce s pachateli trestné činnosti. Kontinuální proto, že odborná sociální práce s uživatelem může začínat kdykoliv v průběhu trestního stíhání, ve vazbě i na svobodě, po příchodu do výkonu trestu a plynule pokračuje i po jeho skončení.

2. 3 Funkce kurátora:

- jde o práci s klientem a s rodinou,
- práce s institucemi – zdravotnictví, školy, policie,
- ochrana dítěte před násilím, drogou, při výslechu, soudním jednání, v dětských domovech a jiných výchovných institucích,
- kontrola – policie (zda policie děti nezastrašuje), soud (aby děti věděly svá práva).

Jedná se o klienty:

- a) nezletilé, které se dopustili činu jinak trestného,
- b) mladistvé (15 – 18 let), u nichž bylo zahájeno trestní stíhání nebo kteří se dopustili přestupku,
- c) děti a mladistvé s opakovanými poruchami chování závažného rázu (záškoláctví, útěky z domova, agresivita, toxikomanie, alkoholismus, prostituce...).

V rámci péče kurátora pro mládež zajišťuje tyto úkoly:

- vede rejstříky trestné činnosti nezletilých (dětí mladších 15 let), mladistvých a rejstřík výchovných problémů dětí a mladistvých,
- na základě požadavků orgánů činných v trestním řízení podává zprávy o osobách nezletilých a mladistvých, které se dopustily trestného činu,

- zúčastňuje se úkonů v přípravném řízení (výslech, seznámení se s výsledky vyšetření...), zúčastňuje se hlavního líčení a veřejného zasedání v trestních věcech mladistvých, poskytuje sociálně právní, výchovné, psychologické porady dětem i rodičům při řešení jejich rodinných, osobních a sociálních problémů v aktuálních krizových situacích,
- připravuje podklady pro jednání komise péče o rodinu a děti k řízení o výchovných opatřeních,
- navrhuje a provádí výchovná opatření u obtížně vychovatelných dětí a mladistvých a sleduje jejich účinnost,
- podává návrhy soudu na zahájení řízení o předběžném opatření, nařízení ústavní či ochranné výchovy,
- podílí se na realizaci ústavní nebo ochranné výchovy do příslušných zařízení ve spolupráci se soudem
- Spolupůsobí na zlepšení podmínek v rodinách obtížně vychovatelných nezletilých a mladistvých, u kterých se vykonává ústavní výchova nebo ochranná výchova s cílem umožnit jejich návrat do rodiny
- Pomáhá nezletilým a mladistvým propuštěným z ústavní výchovy nebo z ochranné výchovy a mladistvým propuštěným z výkonu trestu odnětí svobody, aby se co nejvhodněji začlenili do společnosti.
- Poskytuje komplexní odbornou sociální pomoc v případech, kdy není mladistvý odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody
- Zastupuje děti s poruchami chování v řízení o ústavní výchově a zúčastňuje se trestního řízení proti mladistvým
- Účastní se přestupkového řízení vedeného proti mladistvému v souladu se zákonem o přestupcích
- Analyzuje situace v oblasti sociálně patologických jevů u mládeže, navrhuje a podílí se na organizování a realizaci preventivních opatření

- Spolupracuje s ústavy pro výkon vazby i výkon trestu odnětí svobody, se školskými zařízeními pro výkon ústavní a ochranné výchovy, spolupracuje s orgány obcí, školami, zdravotnickými a školskými zařízeními, občanskými sdruženími, úřady práce, charitativními a jinými organizacemi
- Podílí se na organizaci a účastní se výchovně rekreačních táborů a jiných akcí pro děti z rodin, které řádně neplní své funkce a pro děti s poruchami chování

Práce kurátorů pro děti a mládež – i pro dospělé, zabývají se i opatrovnickým nesvéprávných osob.

Zabývají se prací kurátora pro dospělé (používá se název sociální koordinátor)– pro ty co se vrací z výkonu trestu, vazby a potřebují sehnat ubytování, jsou jim vypláceny jednorázové finanční dávky ve výši 1000 Kč.

Spolupráce:

- psycholog , psychiatr, policie, soudy, školy, diagnostické ústavy, rodina

2.4 Právní úprava

- o právech dítěte bychom se dočetly v *Úmluvě o právech dítěte*, která vstoupila v platnost dne 6. Února 1991

- dále nám slouží *Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině*

V souladu s mezinárodním právem dítěte

- sdělení MZV č. 54/2001 Sb. m. s., o přijetí Evropské úmluvy o výkonu práv dětí
- sdělení MZV č. 141/2001 Sb. m. s., o přijetí Úmluvy o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí

Nejčastěji používané zákony kurátora pro děti a mládež

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí č. 359/1999 Sb.

- vymezuje práce kurátora,
- o jaké klienty je třeba se starat, jakou péči jim poskytnout,
- co se děje se spisovou dokumentací,
- instrukce ministerstva – jaké rejstříky je třeba vést,
- návaznost na pěstounskou péči, osvojení, adopci,
- obce s rozšířenou působností a komise,
- pojednání o mlčenlivosti.
- vymezení pravomocí.

Trestní zákon a trestní řád č. 140/1961 Sb., 141/1961 Sb.,

- pojednávají o základech trestní odpovědnosti,
- o účelech ukládání trestu,
- druzích trestu,
- kdy lze od trestu upustit,
- ochranná opatření,
- ustanovení o stíhání mladistvých ,
- trestné činy proti republice,
- trestné činy, které jsou nebezpečné nebo hrubě narušují občanské soužití,
- vymezení trestních činů proti rodině a mládeži,
- trestné činy ohrožující život a zdraví

Navazující zákon č. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže s platností od 1.1.2004

Přikládám přílohu o projednávání protiprávních činů.

Co se tedy mění: Mění se některé pojmy, jako například *pojem nezletilý* se mění na *dítě mladší 15 let*. Což mě osobně připadá zbytečné. Bude se tu pouze jednat o písemné provedení, protože stále se bude používat kratší termín, ne který je nahrazený dalšími třemi slovy. Dále je to pojem *provinění*, který nahradil stávající *trestní čin*.

Například § 17, který pojednává o probačním programu, nebo-li sociálním výcviku. V praxi neexistuje, nelze ho použít. Jedná se tu prý o duplicitu, protože takový probační pracovník má stejné pravomoci, jako kurátor. Panuje mezi nimi dohoda, že se probační pracovníci nezúčastňují.

§ 18 stanovuje mladistvému výchovné povinnosti :

: aby bydlel s rodičem nebo jiným dospělý, který je odpovědný za jeho výchovu

: aby vykonal bezplatně ve volném čase společensky prospěšnou činnost určitého druhu

: usiloval o vyrovnání s poškozeným

: podrobil se léčení závislosti na návykových látkách, které není ochranným léčením podle trestního zákona.....atd.

Tyto veškeré opatření se schvalují jen se souhlasem nezletilého (nyní již dítěte mladšího 15 let) nebo mladistvého. V praxi je toto těžko proveditelné. Odporuje si to navzájem, protože podle mého mínění žádné dítě mladší 15 let nebo mladiství na takové opatření nepřistoupí. To se samozřejmě týká i § 19, který vymezuje **výchovná omezení**. Tento § je paradoxem. Může stanovit, aby zejména

a) ne navštěvoval určité akce, zařízení nebo jiné pro mladistvého nevhodné prostřední

b) nestýkal se s určitými osobami,

c) nezdržoval se na určitém místě,

- d) nepřechovával předměty, které by mohly sloužit k páchání dalších provinění,
- e) nezneužíval návykové látky,
- f) neúčastnil se hazardních her, sázek a hraní na výherních hracích přístrojích,
- g) neměnil bez předchozího ohlášení probačnímu úředníkovi místo svého pobytu,
- h) neměnil bez předchozího oznámení probačnímu úředníkovi bezdůvodně svoje zaměstnání.

Myslím si, že tady je to trochu nedořešené, protože se nikde nepíše, kdo na toto bude dohlížet. Jsou za to zodpovědní rodiče? Kurátor? Sociální pracovník? Policisté???? Kdo zabráni dítěti mladšímu 15 let nebo mladistvému, aby se tedy nezdržoval třeba pod mostem, nebo nechodil do klubu? Není možné, aby s ním někdo chodil 24 hodin denně.

Další mínus, které shledávám je, že soud může nařídít pobyt v SVP (středisku výchovné péče), ale hradí to rodiče. Jak to tedy udělat, aby když to nařídí soud to také zaplatil?

§ 20 je **napomenutí s výstrahou**. Můj názor je, že je to neefektivní. Toto mohou udělat i rodiče, nebo někdo další.

§ 24 jsou druhy **restriktivních opatření**. soud může mladistvému uložit pouze tato restriktivní opatření

- a) obecně prospěšné práce
- b) peněžité opatření,
- c) peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu,
- d) propadnutí věci,
- e) zákaz činnosti,
- f) vyhoštění.....atd.

Co se týče obecně prospěšných prací, byl výkon snížen na 200 hodin, což je i podle mého mínění dost málo.

Výhodou těchto § je, že nabízejí větší škálu alternativních trestů. Také se v tomto zákoně klade větší důraz na sociální poměry, na osobnost dítěte mladšího 15 let a mladistvého. Další

klad je, že dítě mladší 15 let může být podle tohoto zákona předvoláno před soud. Podle mého mínění to může být kladná výchovná zkušenost.

Zákon č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.

- co je účelem těchto zařízení, (rozvítet citovou stránku osobnosti, předcházet vzniku a rozvoje negativních projevů chování),
- kdo jsou těmito zařízeními (diagnostický ústav, dětský domov, dětský domov se školou, výchovný ústav),
- co je náplní diagnostického ústavu podle potřeb dítěte (plní úkoly terapeutické, výchovné a sociální, organizační, koordinační),
- jaké doklady je třeba předložit při přijetí dítěte,
- dále účely dětského domova, dětského domova se školou, výchovného ústavu,
- práva a povinnosti dětí umístěných v zařízení, ředitele zařízení a osob odpovědných za výchovu,
- opatření ve výchově- za prokázané porušení povinností,
- úhrada péče, kapesné, osobní dary a věcná pomoc (výše příspěvku...),
- povinná dokumentace,
- sankce a kontrola.

Zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol, je připojen k zákonu 482/1991 Sb. o sociální potřebnosti.

Kurátor samozřejmě řeší výchovné problémy do kterých patří i záškoláctví. Střední a těžké záškoláctví je možno eliminovat na minimum, ale rodič, který často omlouvá své dítě, že ráno zaspává a že ho nebudí atd. zapomíná, že je zde **důležitý § 36** přihlašovací povinnost a péče o školní docházku, kde se píše, že zákonný zástupce dítěte je povinen přihlásit školou povinné dítě k zápisu do školy a dbát, aby docházelo do školy pravidelně a včas.

Však hlavním zákonem ohledně záškoláctví je na doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je **Zákon č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství**, následuje jednotný postup při uvolňování a omlouvání žáků základních a středních škol z vyučování a při prevenci a postihu záškoláctví v základních a středních školách.

- zde je vymezena prevence záškoláctví, co je součástí prevence, kdo eviduje školní docházku,
- způsob omlouvání nepřítomnosti, řešení neomluvené nepřítomnosti a postup zúčastněných subjektů,
- co může požadovat škola ohledně neomluvené absence.

3. Klient, příjemce

3.1 Základní pojmy

Zletilý, zletilost: vyjadřuje způsobilost fyzické osoby vlastními právními úkony nabývat práva a brát na sebe povinnosti. Zletilosti nabývá občan dovršením 18 let věku. Před dovršením tohoto věku se zletilosti nabývá též uzavřením manželství.

Nezletilý: O obsahově i významově opakem zletilosti. Nezletilý je fyzická osoba, která nedovršila 18 let věku nebo nenabyla zletilosti manželstvím. Nezletilí mají způsobilost jen k takovým právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené jejich rozumové vyspělosti a odpovídají jejich věku. Tato způsobilost zaniká smrtí nebo prohlášením fyzické osoby soudem za mrtvou.

Mladiství: je pojem trestně právní. Jsou s ním spojeny počátky trestní odpovědnosti fyzické osoby za spáchaný trestný čin. Trestní odpovědnost mladistvého začíná spáchaním trestního činu v den, který následuje po dni dovršení patnácti let a končí v den dovršení osmnáctého roku života. Spáchá-li osoba čin jinak trestný v den svých patnáctých narozenin, není trestně odpovědná, naproti tomu spáchá-li trestný čin v den svých osmnáctých narozenin, je stále

trestně odpovědná jako osob a mladistvá. Plná trestní odpovědnost pachatele za spáchaný trestný čin nastává a dnem následujícím po dnu, ve kterém fyzická osoba dovršila 18 let.

Osoba mladší 15 let: jde o pojem trestněprávní. Z pohledu počítání času v trestním řízení pojem „osoba mladší 15 let“ vyjadřuje údobí, ve kterém fyzická osoba, která před dovršením 15 let spáchala čin jinak trestný, je beztrestná.⁵

3. 2 Kriminalita mládeže, její příčiny

Rodina je tradičně považována za hlavního činitele, jenž svým selháváním dětem umožňuje kriminální chování. Má rozhodující roli při formování osobnosti mládeže. Dále je pak nezanedbatelné prostředí ve kterém vyrůstá, známí, přátelé, vliv školy, parta atd.

Za determinující faktory, které ovlivňují kriminalitu mládeže jsou považovány ty, které formují osobnost člověka. Jde o ty okolnosti, které ovlivňují chování a jednání jedince, které od dětství utváří hierarchii hodnot, citovost, smysl pro odpovědnost apod.

Základním kritériem pro hodnocení kriminality mládeže je věk, pro který je příznačné určité chování a jednání jedince. Mládež netvoří homogenní sociální skupinu. Uvnitř je rozdělována podle věku, pohlaví, ale také podle sociálních rolí a postavení mezi vrstevníky a podle dalších hledisek, které ovlivňují chování a jednání jedince.

Sociální kurátoři mají své svěřence v péči do jejich zletilosti, tzn. do 18 let, výjimkou se podává návrh na prodloužení ústavní výchovy na 19 let (stále studuje a je mu již 18 let, nebo ho diagnostický ústav nechá na dobrovolném pobytu)

Pokud má dítě problémy se zákonem před 15 rokem, vše se odkládá, dítěti se v podstatě nic nestane, po 15 roce věku nezletilého se všechny přestupky nebo trestné činnosti řeší s policií. Ta to předává kurátorům města, aby udělali šetření, zjistili poměry rodiny, domluvili

⁵ Chmelík, J. *Vyšetřování trestné činnosti mládeže a páchané na mládeži v teorii a praxi*. Praha: MV ČR, 1995. str. 36

nezletilému...Kurátoři se snaží nejdříve vše řešit promluvou, pohovory, kdy si zvou i rodiče, navštěvují školu atd.

Co obsahuje spis o nezletilém:

- posudky ze školy, učiliště
- zprávy opatrovníků, kurátorů
- záznamy o každém šetření, které bylo provedeno
- stanovení dohledu, rozhodnutím soudu
- rozhodnutí o přestupku, trestné. činnosti
- předvolání k soudu
- doručenky
- vše co se týká jeho osoby

3.3 Psychologické vymezení pojmu delikvence

V pedagogice se setkáváme s označením mravní vada – přešlo to později k termínu mravní narušenost. Někteří autoři mají snahu specifikovat mravní poruchu ve strukturálním smyslu jako důsledek nedostatečné činnosti centrálního nervového systému. Termín mravní narušenost dobře vystihuje podstatu defektu i v etope⁶dii, tj. poruchu v oblasti vyšších hodnot, jež může být ovšem podmíněna rozdílnými faktory. Zikmund dokonce rozlišil tři stupně mravní úchylnosti: „*Mravně ohrožení* – mravně neporušení, normálního citění mravního, jejichž mravní život je ohrožen vnějšími neblahými poměry.

Za mravně vybočilé (narušené)- označujeme ty děti, které vlivem zvláštního založení občas a jen přechodně, často vlivem slabosti charakteru i z návodu cizích dopustily se špatných činů, a tak z mravního života více méně vybočily.

Mravně vadní v užším slova smyslu- ti, u nichž mravní vady a sklony k antisociálním skutkům tvoří stav, který se dá již těžko výchovně napravit.“⁶

⁶ Koudelková, A. *Psychologické otázky delikvence*. Praha: VICTORIA PUBLISCHING, a. s., 1995. str. 30

Delikventní chování jako dimenze neurotické poruchy

Zpravidla se předpokládá, že delikvence středních vrstev je převážně zaměřená spíše proti rodině než proti společnosti a že vyjadřuje odplatu mladistvého vůči rodičům, kteří neuznávají jeho potřeby. Cohen (1955) vysvětluje delikvenci chlapců ze středním tříd jako úsilí vyrovnat se se základní úzkostí, vyplývající z budoucí sexuální role tím, že je navenek manifestována maskulinní asertivita. Dále bývají uváděny také tyto souvislosti: rozmrzelost chlapce na matčinu dominanci v rodině, netrpělivost vyplývající z prodlužované závislosti adolescenta na rodičích, neefektivní výchova v raném věku, spojená s nepřiměřenými vztahy mezi rodiči a dítětem v dospívání a pronikání cizích hodnot.

Bandura a Walters (1959) naznačují, že sociologické faktory nemusí samy o sobě být působícími vlivy, ale že jejich primární význam může spočívat převážně v tom, že poskytují základní – výchozí podmínky.

Neurotický delikvent – má také fungující svědomí, které jej usvědčuje pocity viny, úzkosti či sporadickou svědomitostí. Delikventní chování je alespoň zčásti cizí adolescentovým ideálům. U neurotického delikventa zpravidla nalezneme v anamnéze takové emoční poruchy, jako je chronická depresivita, ataky difúzní úzkosti a vnitřní napětí. Často už povaha přestupku poskytuje určitý odkaz na základní příčinu (např. útěk od místa činu, zanechání zřetelných stop). U emočně narušeného delikventa mají nevědomé psychické mechanismy rozhodující úlohu při determinaci jeho symptomů. Podle Kesslerové je možno rozlišovat, zda za antisociální chování dítěte je primárně zodpovědné nevědomí jeho rodičů či jeho nevědomí vlasti. Jestliže jsou to nevědomé prožitky rodičů, pak tito rodiče zpravidla neuvědoměle ospravedlňují nedostatky v superegu svého dítěte. Jestliže jde o nevědomí dítěte, pak se setkáváme s klasickou neurózou, při níž delikvence vyplývá z nevědomé agresivity, fantazie, pocitu viny či jiných potlačených a neuspokojených potřeb dítěte. Jde o vyjádření základního **nitroduševního, nebo vnitrorodinného konfliktu.**

1. Nitroduševní konflikt

a) Nevědomá agrese

„Podrobný rozbor delikventního chování, vznikajícího na podkladě neurotických mechanismů, podala dětská psychoanalytička Kate Friedlanderová (1947). Zjistila, že neuroticky podmíněné delikventní chování má stejnou strukturu jako ostatní neurotické symptomy. Např. kleptomani opakovaně krade věci, které nepotřebuje, ale prožívá neodolatelné impulsy vzít si tento určitý

předmět. Někdy jsou kradeny jen určité předměty, určitým osobám, nebo jen za určitých okolností. Když je taková osoba přistižena, bývá zpravidla rozpačitá a neschopna vysvětlit své chování. Friedlanderová uvádí případ jedné své pacientky, která v deseti letech kradla své matce peníze z peněženky. Během terapie vyšlo najevo, že tyto krádeže vlastně vyjadřovaly symbolické přivlastňování, stimulované nedostatečným poskytováním lásky dítěti matkou. Krádež sloužila jak symbolickému uspokojení základních potřeb dítěte, tak i požadavkům svědomí pacientky na potrestání.“⁷

b) Realizace fantazie

„Fantazijní snahy mohou u dítěte nabýt různých forem. Např. příklad šestnáctiletého chlapce, který zatvrzele kradl, ačkoliv žádné peníze nepotřebovat, a ani nechtěl, aby mu nějaké peníze byly dávány. Chtěl pouze plánovat určité krádeže a s nimi spojené vzrušení a prožívat následné nebezpečí. Krádeže a vše, co s nimi souviselo, uspokojovalo jeho nadměrně silný impuls. Chlapec popisovat situaci, kdy nekradl, že použil stejných výrazů, jako používají adolescenti, když popisují svůj zápas s nutkáním k masturbaci. A skutečně se ukázalo, že tento chlapec měl v osobní anamnéze dlouhou historii masturbace, která vyvrcholila v nutkavou masturbaci v 10 letech. V terapii se ukázalo, že se chlapec domníval, že si na základě této činnosti nevyhlídá poškození mozku a že tedy již nebude moci ve svém životě vykonat něco

⁷ Koudelková, A. *Psychologické otázky delikvence*. Praha: VICTORIA PUBLISCHING, 1995. str. 80

hodnotného. Chlapec vypověděl, že měl v úmyslu stát se velkým „gaunerem“, aby se zbavil pocitů méně cennosti vůči ostatním chlapcům.

Některé antisociální činy mají těsnější vztah k sexuálnímu uspokojení, například znásilnění, promiskuita nebo některé sexuální deviace.“⁸

Sexuální delikvence bývá spojena s vážnými emocionálními problémy, vyžadujícími intenzivní léčbu. Když je však sexuální problém zcela přestaven do odlišné činnosti, s níž nemá zdánlivě vůbec nic společného, pak neurotický element v delikventním chování může být při povrchní exploraci jen stěží postižitelný.

Např. bylo zjištěno, že pyromaniaci jsou daleko vážněji psychicky narušeni, než se u nich předpokládá: více než dvě třetiny z celé skupiny byly zjevně psychotické a hraniční případy, přičemž poruchy osobnosti byly u všech sledovaných dětí. Na podkladě psychologických testů a pohovorů se ukázalo, že tyto děti nebyly sexuálně vzrušeny ohněm, ale trpěly mnohem primitivnějšími poruchami : ničit a být ničen.

c) Delikvence z pocitu viny

„Tento specifický neurotický mechanismus popsal poprvé Freud. Poukázal na to, že může existovat antisociální chování, navozené nevědomým pocitem viny, a že po spáchaném přestupku se pachatelé značně uleví, zejména, když byl přistižen a potrestán. Delikvent se nevyhýbá odhalení trestu, přičemž po sobě zanechává příliš mnoho stop a důkazů. Vychovatelé jsou v těchto případech přímo konsternováni, ale v psychoterapii se zpravidla odhalí, že dítě prožívalo velmi intenzivní vinu v důsledku svého předchozího přestupku, který je trestem konečně odpykán, neboť toho se mu dříve nedostalo. Takže pocit viny předchází antisociální chování dítěte a zapříčiňuje je, přičemž pocit viny naprosto nemusí být reálný, ale postačí, vytvoří-li se jen fantazií, přáním apod.

Johnsonová a Szurek tvrdí, že úsilí delikventa, aby byl přistižen a chycen, nepramení tolik z pocitu viny, jako spíše se snahy vyhnout se ještě horším přestupkům, jimž se nelze jinak ubránit.“⁹

⁸ Koudelková, A. *Psychologické otázky delikvence*. Praha: VICTORIA PUBLISCHING, 1995. str. 80

⁹ Koudelková, A. *Psychologické otázky delikvence*. Praha: VICTORIA PUBLISCHING, 1995. str. 82

d) Potřeba uznání

„Pocity uznání a obdivu jsou velmi silnými motivy zejména v období dospívání. Ten, kdo se cítí izolován v rodině či mezi vrstevníky, přehlížen nebo zanedbáván, může provést závažný antisociální čin jen proto, aby k sobě připoutal pozornost, které se mu doposud nedostávalo. Správně anticipuje, že odhalený čin vzbudí pozornost učitelů, rodičů, vrstevníků, bezpečnosti, veřejnosti.

Erikson mluví o konceptu tzv. *negativní identity*. Pro mnoho adolescentů je přijatelnější být někým „špatným“ než „nikdo“.

Zmíněný mechanismus byl potvrzen u delikventních chlapců, kteří se vyznačují femininní orientací osobnosti, vznikající nejčastěji jako důsledek nepřítomnosti otce v rodině. Tito chlapci, kteří jsou ve vnitřní orientaci sexuální role zcela nemaskulinní, mohou vykazovat silné maskulinní rysy ve vnějším chování, jež může v krajním případě nabýt podoby zločinu jen proto, aby byli akceptováni svými vrstevníky. *Delikvence je vlastně kompenzační reakcí na konflikt v chlapcově sexuální roli*, chlapec nesmiřitelně popírá všechno, co je spojeno s femininitou.

U dívek je potřeba identity a uznání mnohdy dosahována přes sexuální delikvenci, speciálně přes promiskuitu. Důkaz femininity dívka často získává prostřednictvím pohlavních vztahů. Zjistilo se, že mnoho neprovdaných mladých žen, znamenaly v adolescenci pohlavní styky pocit, že jsou přitažlivé a ženské, a těhotenství jim přinášelo respekt.“¹⁰

Deprimovaný adolescent může vyhledávat sexuální vztahy nikoliv z erotických důvodů, ale jako prostředek pro vytvoření intimního kontaktu s jinou lidskou bytostí. Bylo zjištěno, že přetrvávající deprese může motivovat dospívajícího k opakované a nediferencované sexuální aktivitě. Mimo to se ukazuje, že vzrušení a intenzivní osobní angažování v sexuálních vztazích může být vysoce přitažlivé pro adolescenta, který zoufale bojuje s pocity beznaděje a nejistoty.

¹⁰ Koudelková, A. *Psychologické otázky delikvence*. Praha: VICTORIA PUBLISCHING, 1995. str. 82,83

Adolescentovi, který se cítí ignorován nebo zneuznán, může delikventní chování sloužit jako prostředek pro posílení pocitu vlastní identity, pro připoutání pozornosti vrstevníků nebo rodičů, eventuálně k jejich potrestání za předchozí přehlížení.

e) Potřeba pomoci

„Dospívající, který v sobě cítí počínající duševní poruchu, přičemž lidé kolem něho jsou vůči němu nevšímaví, může prostřednictvím delikventního chování komunikovat svou naléhavou potřebu pomoci. Zejména, když rodiče podceňují závažnost jeho problému, nebo se chovají rozpačitě či odcizeně, může se dítě pomocí antisociálního chování snažit dosáhnout profesionální ochrany.“¹¹ Někdy může propuknout delikventní chování u dítěte po úmrtí některého z rodičů.

1. Vnitrorodinný konflikt

a) Obětní beránek

„Rodiče (neuvědoměle podporují delikventní chování zpravidla u jednoho dítěte, které bývá vybráno jako obětní beránek. U takového dítěte bývají delikventní činy přijímány se skrytou pýchou, vychovatelé mu sami nezřídka napomáhají v určitých podvodech tím, že na ně zaměřují hlavní nápor zbytečných zákazů, výstrah a ambivalentních reakcí pro provedeném přestupku. Obětní beránek se velmi brzy stane podstatným článkem pro udržení skupinové rovnováhy. Když se ustanoví, kdo bude v rodině černá ovce, vyřeší se zpravidla také zdroj všech dalších rodinných nesnází, neboť dítě, které je povzbuzováno k delikventní aktivitě, zpravidla uspokojuje potřeby rodiny v několika úrovních: umožňuje uvolnit antisociální impulzy mimo okruh rodiny, neboť rodičům by mohly být nepohodlné, umožňuje rodičům i jeho sourozencům vylepšit si svá vlastní sebehodnocení ve srovnání s ním a prostřednictvím jeho zvýšené náchylnosti k nesnázím nejrůznějšího druhu, stává se vhodnou záminkou pro svod

¹¹ Koudelková, A. *Psychologické otázky delikvence*. Praha: VICTORIA PUBLISCHING, 1995. str. 83

všech rodinných neshod, problémů, konfliktů. Takové dítě dokáže sjednotit členy rodiny ve společném zájmu o jeho přestupky, čímž jsou ušetřeny vzájemného hašteření.“¹²

„Výběr beránka není nahodilý. Takové dítě se obvykle něčím od svých sourozenců liší. Nežádá jde o nechtěné dítě, které vyprovokovalo hostilitu svých rodičů tím, že prostě zkřížilo jejich plány. Nebo bylo chlapcem, když si přáli dívku, a obráceně. Mohlo být v útlém věku hodně nemocné, či z jiných důvodů vyžadovalo noho času, energie, výdajů apod. od rodičů.“¹³

b) Skrytá stimulace

Nedostatky ve vývoji svědomí samotných rodičů, které jsou patrné v jejich vnějším chování, se dítěti stávají modelem, s nímž se identifikuje. Rodiče, kteří sice hrubě neporušují rámec společenský přijatelného chování, ale občas něco „přinesou“ ze svého pracoviště domů, dávají svému dítěti najevo, že takové jednání je žádoucí a přijatelné. Dítě se tak stává společníkem, byť i menšího podvodu, brzy dojde k závěru, že lhaní a podvádění je přiměřené a očekávané chování, špatné je pouze být přistižen a chycen. Proto se stává, že rodiče nejsou s to vidět svůj podíl na provedeném přestupku svého dítěte právě v důsledku jen povrchních rozdílů mezi nimi. Ke skryté rodičovské stimulaci může docházet také u rodičů, jejichž zjevné chování je sice bez vady, ale kteří přechovávají latentní antisociální postoje, neuvědoměle povzbuzují dítě k tomu, aby odreagovalo jejich nepřátelské impulzy za ně. Tito rodiče často navozují delikventní chování u svých dětí zbytečnými zákazy tak, že v podstatě upozorňují dítě na specifické přestupky, které by jim způsobily zástupné uspokojení a dávají dítěti najevo své očekávání, že se těchto přestupků skutečně dopustí. Rodiče, kteří opakovaně napomínají své dítě, aby se nepralo, nemělo špatnou partu apod., zejména tehdy, když dítě svým předchozím chováním nezadalo podnět k podobným obavám, způsobí, že si dítě s největší pravděpodobností začne tyto obavy vysvětlovat jako přání rodičů, aby se špatně chovalo. Ukazuje se, že skutečně za fasádou vědomé úzkosti bývá skryta nevědomá radost. Mnohdy se rodiče domnívají, že vyjadřují pouze nesouhlas, ale dítě zpravidla velmi dobře vycítí skrytou pýchu v potlačeném úsměvu svého otce nebo v jeho vzrušeném hlase. „Rodiče rychle usuzují

¹² Koudelková, A. *Psychologické otázky delikvence*. Praha: VICTORIA PUBLISCHING, 1995. str. 85

¹³ Koudelková, A. *Psychologické otázky delikvence*. Praha: VICTORIA PUBLISCHING, 1995. str. 86

na delikventní chování dítěte již z minimálních náznaků. Např. když vidí novou věc u svého syna, ptají se, kde ji ukradl, aniž by si předem zjistili, zda ji třeba nedostal, nebo obviňují dceru z promiskuity po pozdním večerním příchodu, aniž by předem od ní vyžadovali nějaké vysvětlení. Mohlo by to být racionalizováno následujícím způsobem: vzhledem k tomu, že jsem neustále z těchto věcí obviňován, proč bych je neokusil?¹⁴

c) Skryté posilování delikventního chování

Když už došlo k delikventní činnosti dítěte, potom jeho ospravedlňování rodiči působí jako zpevnění a povzbuzení příštího opakování. Tento vychovatel velmi často střídá protahované období povolnosti a nedůslednosti s prudkými výbuchy hněvu, zlosti a tvrdých trestů, jež jsou zcela nepřiměřeny přestupku. Hluboce lituje, že došlo k přestupku, ale současně se angažuje na tom, aby nebyl zjištěn. V případě, že je dítě přistiženo, zpravidla zlehčuje význam jeho přestupku, přijímá povrchní omluvy nebo zaujme postoj otupené tolerance.

Johnsonová upozornila na to, jak úvodní výraz v obličejí, jímž rodiče líčí dětský přestupek mu dává najevo, že rodič prožívá určité uspokojení. Žádný následný trest nemůže odradit dítě od dalšího činu. Dítě s přeje dělat takové věci, kterými potěší své rodiče, i když za ně může být potrestáno.

¹⁴ Koudělková, A. *Psychologické otázky delikvence*. Praha: VICTORIA PUBLISCHING, 1995. str. 88

4. Ochranná opatření

Ochranná opatření – řadí trestní zákon mezi prostředky, které slouží k dosažení účelu trestního zákona a to vedle pohrůžek tresty, ukládání trestu a výkonu trestu.

Ochranná opatření jsou zvláštním právním následkem trestného činu nebo činu jinak trestného. Jsou ukládány soudy a to za účelem ochrany společnosti před možnými budoucími útoky na její zájmy, které jsou chráněné trestním zákonem.

Ochrannými opatřeními dle českého trestního práva jsou:

- a) ochranná výchova (§ 71, 84, 85, 86)
- b) ochranná léčení (§ 72)
- c) zabránění věci (§ 73)

Ochranná opatření jako právní následek trestných činů nebo činů jinak trestných se vztahují na:

- a) osoby zletilé (tj. do 18ti let věku) – nepřičetné nebo zmenšené přičetné pro duševní poruchu, alkoholiky, narkomany, sexuální devianty
- b) osoby mladistvé
- c) majetek

4.1 Trestní řízení proti mladistvým

Podle Úmluvy o právech dítěte se osoba mladší 18 let, pokud nedosáhla zletilosti dříve, rozumí dítětem. Významný je pojem „mladistvý“ a „osoba mladší 15 let“. S pojmem mladistvý je spojen počátek trestní odpovědnosti za spáchaný trestný čin nebo přestupek i zvláštnosti trestního řízení proti mladistvým. Trestní odpovědnost mladistvého začíná spáchaním trestního činu v den, který následuje po dni dovršení 15 let. Osoba, která spáchala čin jinak trestný před dovršením 15 let, není pro nedostatek věku trestně odpovědná.

Listina základních práv a svobod zaručuje zvláštní ochranu dětem a mladistvým. Základní postupy jsou potom uvedeny v trestním řádu „Řízení proti mladistvým“, zajišťují aby byly objasněny všechny podstatné okolnosti potřebné pro rozhodnutí o nejvhodnějším opatření proti mladistvému pachateli. Upřednostňují se možnosti výchovného působení.

Následuje přípravné řízení proti mladistvému, které je též uvedeno v Trestním řádu. Zde je důležité zjistit poměry mladistvého a s výsledky mladistvého při skončení vyšetřování seznámit.

Dále následuje řízení před soudem. Je zde povinnost spisy též předkládat orgánu pověřenému péčí o mládež.

Ochranná opatření zajišťují ochranu společnosti specifickým způsobem, které je od trestů odlišuje.

Odlišnosti jsou následující:

1) Ochranná opatření neobsahují společenské odsouzení činu, na rozdíl od trestů mohou být uložena i osobě, které nebyla uznána vinnou trestným činem.

2) Intenzita ochranného opatření není určena mírou závažnosti spáchaného činu, ale potřebou zmenšení závažnosti sociálních důsledků případně příčin problémového chování jedince. Ochrana společnosti při použití ochranných opatření je realizována metodami speciálního preventivního, výchovného a terapeuticko-léčebného ovlivňování jedince.

Ochranná opatření mají tedy speciálně-preventivní účinky.

- Doba trvání ochranných opatření není časově vymezena, trvá do doby naplnění jejího účelu,

- Ochranná opatření nemohou být prominuta cestou milosti a nevztahuje se na ně zahlazení odsouzení a výkon těchto opatření se nepromlčuje.

- Ochranné opatření může být uloženo buď vedle trestu, nebo samostatně,

- Způsob výkonu ochranných opatření a výkonu trestu je rozdílný a tomu v praxi odpovídají odlišná zařízení:

- **pro výkon trestu odnětí svobody : věznice pro ministerstva spravedlnosti**

- **pro výkon ochranné výchovy: speciální výchovná zařízení** začleněná do soustavy školských výchovných zařízení ministerstva školství dle Zákona ČNR č. 395/1991 Sb. , jsou to následující zařízení:

- Dětské výchovné ústavy,
- Dětské výchovné ústavy se zvýšenou výchovnou péčí,
- Výchovné ústavy pro mládež,
- Výchovné ústavy pro mládež se zvýšenou výchovnou péčí,
- Výchovné ústavy mládeže nebo oddělení s ochranným režimem,
- Ústavy a oddělení s výchovně léčebným režimem,
- Výchovný ústav pro nezletilé matky.

Pro výkon ochranného léčení: speciální zdravotnická zařízení (léčebny, oddělení, ambulance) ministerstva zdravotnictví.

4.2 Výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody mladistvých

Vazba u mladistvého, jak vyplývá z ustanovení trestního řádu, je pouze podpůrným prostředkem zajištění jeho osoby, nepřicházejí-li v úvahu jiné způsoby. Při vzetí mladistvého do vazby je nutno zdůvodnit, proč nebylo možno dosáhnout zákonného účelu vazby jinými prostředky (např. opatření rodičů nebo umístění ve školském zařízení)

Odchytky ve výkonu vazby mladistvých obviněných jsou stanoveny ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti. Vyhláška ukládá věznicím vytvářet vhodné podmínky pro zájmové, sportovní a vzdělávací aktivity mladistvých, samozřejmě s přihlédnutím na jejich psychické a fyziologické zvláštnosti. Trest odnětí svobody u mladistvých, jež nepřesáhly osmnáctý rok věku je vykonává odděleně od ostatních odsouzených ve zvláštních věznicích nebo odděleních.

Výchovná opatření

VO státních orgánů jsou uvedena v zákoně o rodině. Mohou spočívat v napomenutí, stanovení dohledu, v uložení vhodných omezení. Nejzávažnějším zásahem je rozhodnutí soudu o zbavení rodičovských práv, nařízení ústavní výchovy nebo svěření dítěte do péče jiné osoby. Městský úřad může navrhnout uložení nebo zrušení výchovného opatření, o kterých rozhoduje soud. Soud stále sleduje průběh dohledu nad nezletilým, vyžaduje pravidelně zprávy o výchově nezletilého a jeho chování a podle výsledků posoudí potřebu jeho dalšího trvání, popřípadě přikročí k jinému vhodnému výchovnému opatření. Cílem je pozitivně ovlivňovat situaci v rodině nezletilého i chování dítěte.

Ochranná výchova a ústavní výchova

Trestní zákon stanoví podmínky, za kterých lze uložit mladistvému ochrannou výchovu. Ochranná výchova se vykonává ve zvláštních výchovných zařízeních, je zde nutné zabezpečit přípravu mladistvého na jeho budoucí povolání. OV trvá, pokud to vyžaduje účel, nejdéle však do dovršení věku 18 let (v případě zájmu chovance do dovršení 19 let). Soud také může mladistvého umístit mimo výchovné zařízení, pokud lze ale předpokládat, že se bude řádně chovat a pracovat, ale nepominuly ještě všechny okolnosti, pro které byla OV nařízena.

Podle § 45 zákona o rodině může být ústavní výchova nařízena pouze v případech, kdy je výchova dítěte vážně ohrožena nebo narušena a jiná výchovná opatření nevedla k nápravě. Z důležitých důvodů ji může soud prodloužit až na jeden rok po dosažení zletilosti. Soud může přikročit k VÚ pouze po pečlivém vyšetření, posouzení a zvážení všech rozhodných okolností – je to veliký zásah do práv dítěte i rodičů. Podle okolností může být přistoupeno k jiným opatřením (dohled nad nezletilým). Podat návrh na nařízení ÚV nebo zrušení ÚV je oprávněn také orgán péče o mládež. Při řízení o určení výchovy musí mít dítě vždy kolizního opatrovníka – zastupuje dítě v právních úkonech.

Po nařízení ústavní výchovy či uložení ochranné výchovy projedná úřad s příslušným diagnostickým ústavem přijetí dítěte a vyzve rodiče (popř. osobu zodpovědnou za výchovu nezletilého dítěte), aby dopravili dítě do příslušného zařízení nebo s jejich souhlasem umístění zabezpečí.

Do výchovného ústavu, dětského domova nebo do speciální internátní školy může být nezletilý umístěn výhradně do 6 – týdenní diagnostice v příslušném diagnostickém ústavu, který pak po konzultaci s ostatními výchovnými zařízeními nezletilého umístí. Při nástupu do diagnostického ústavu je třeba zajistit následující základní doklady: řádně vyplněný osobní list mladistvého nebo nezletilého, rozsudek o nařízení ústavní výchovy nebo rozhodnutí o předběžném opatření rodný list, občanský průkaz, očkovací průkaz, kartička zdravotní pojišťovny, potvrzení lékaře, že je dítě zdravé a může do kolektivu, poslední školní vysvědčení, (s doložkou o ukončení povinné školní docházky, nebo odhlášení ze ZŠ nebo ZVŠ)

4.3 Výkon ochranné výchovy

Výkon ÚV, OV a preventivně výchovné péče zajišťují školské zařízení. Zařízení poskytují dětem hmotnou a sociální pomoc.

Dětský výchovný ústav – pečuje o obtížně vychovatelnou mládež do doby, než ukončí docházku do ZŠ nebo ZVŠ, než ukončí přípravu na povolání. Pečuje o děti s nařízenou ústavní výchovou za méně závažné porušování kázně a do tohoto typu zařízení mohou být děti umístěny do 10 let věku.

Výchovný ústav pro mládež – pečuje o obtížně vychovatelnou mládež, která ukončila docházku do ZŠ nebo ZVŠ, v péči ústavu zůstává do 18 let – popř. do 19 let, byla-li ÚV nebo OV prodloužena soudem.

Výchovný ústav pro nezletilé matky – pečuje o nezl. matky a jejich děti, kterým byla nařízena ústavní nebo ochranná výchova. Výchovné působení se zaměřuje na pozitivní role matky a činnosti rozvíjení jeho obsahu, na převzetí odpovědnosti za péči o dítě a její vývoj.

Ústav s výchovně léčebným režimem – pečuje po dobu nezbytné potřeby o mládež z dětských domovů a speciálních výchovných zařízení, u nichž byla trvalá duševní porucha takového druhu a stupně, že nemůže být vychovávána v ostatních zařízeních pro výkon ústavní nebo OV.

Diagnostické ústavy – jsou internátní výchovná zařízení, která komplexně vyšetřují z hlediska psychologického a pedagogického děti a mládež s nařízenou ústavní nebo ochrannou výchovou. Děti a mládež rozmisťují do příslušných typů dětských domovů a speciálních výchovných zařízení.

Dětský výchovný ústav se zvýšenou výchovnou péčí nebo **výchovný ústav pro mládež se zvýšenou výchovnou péčí** – umisťují se zde obtížně vychovatelné děti nebo mládež s nařízenou ÚV nebo OV, pro závažné porušování kázně nebo za činnost, která by jinak byla považována za trestnou. Přemisťují se zde také děti jejich převýchova v zařízeních nebyla úspěšná.

Výchovný ústav pro mládež s ochranným režimem – pro obtížně vychovatelnou mládež s uloženou OV, pro mládež s opakovanými projevy společensky negativní činnosti a s opakovanými útekami ze zařízení. Do tohoto zařízení má být umisťována mládež jen na dobu nezbytně nutnou a po ukončení pobytu v tomto zařízení se vrací do výchovného ústavu z něhož byla přerazena.

ÚSTAVNÍ VÝCHOVA

Dětské domovy pro děti a mládež od 3 do 18 let s normálním vývojem – děti nemůžou být ze závažných důvodů vychovávány ve vlastní rodině a nemůžou být osvojeny nebo umístěny v jiné formě náhradní rodinné péče.

Zvláštní internátní školy pro děti a mládež s mentálním postižením

Děti a mladistvé s výchovnými poruchami lze převést (od 10 let) do speciálních výchovných zařízení.

PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ PÉČE

Středisko výchovné péče pro děti a mládež – péče o děti a mládež s negativními jevy chování, poskytuje všestrannou preventivně výchovnou péči.

V průběhu ústavní nebo ochranné výchovy sociální kurátor pro mládež nadále spolupracuje s rodinou dítěte, spolupodílí se na zlepšení podmínek s cílem umožnit návrat dítěte do rodiny. Posuzuje vhodnost návštěv a krátkodobých pobytů dítěte v rodině, zrušení

ÚV,.....Diagnostické ústavy a výchovná zařízení usiluj o navázání a rozvíjení kontaktů a spolupráci s rodiči nezl.Respektují právo dítěte udržovat osobní vztahy a pravidelně se přímo stýkat s rodiči, sourozenci pokud je to v zájmu dítěte.¹⁵

¹⁵ Jelínek, J., Sovák, Z. Trestní zákon a trestní řád. Praha: Linde a. s., 1995

PRAKTICKÁ ČÁST

**Upozorňuji že všechna jména osob jsou
smyšlená!!!**

**Je nutné uvést, že nezl. Karel je v pěstounské péči.
Podle § 76 zákona o rodině mu byl ustanoven
opatrovník pan M.**

**Osobami odpovědnými za výchovu jsou tedy:
opatrovník a jeho manželka.**

**Jelikož zde fungují vzájemné vztahy v rovině rodič –
dítě, budu nadále v textu používat termín rodiče (otec,
matka) nezletilého.**

Případová studie Karla M. a Moniky P.

V mé praktické části bych Vám ráda přiblížila příběh Karla a Moniky, který mě osobně velice zaujal. Je to příběh ze života dvou mladých lidí, kteří si k sobě hledají cestu.

Kurátor mě seznamoval s Karlovo spisem, který jsem studovala. Zaujal mě jeho život a to co dělá. Během této kazuistiky se dozvíte, jací jsou Karel a Monika, co mě na jich zaujalo a jak na mne působí.

S Monikou jsem se seznámila při zadržení na policii, kde byla předvedena k výslechu. Během mé praxe jsme s Monikou několikrát mluvili a navštívili ji ve škole.

KAREL M.

Karel se narodil v roce 1989. V roce 1990 byl přijat do péče oddělení péče o dítě (dále jen OPD). Spis byl veden na náhradní rodinné péči. Ve spisu se vyskytují žádosti a dotazníky o osvojení, posudky ze zaměstnání, zprávy z rodného prostředí, psychologické zprávy atd.

Malý Karel je umístěn v kojeneckém ústavu, dále v dětském domově (dále jen DD).

Rok 1990

Karel je romské dítě, má ještě 4 další sourozence. Paní M. s manželem si berou malého na soboty a chtějí mu nahradit rodinu. Navrhovaný opatrovník je pouze pan M. Biologičtí rodiče jsou zbaveni svých práv. V psychologické zprávě Karla se vyskytují spíše negativní záznamy. Matka navštěvuje ambulantně MUDr. K.- dětského psychiatra. Žádají o změnu příjmení. Na biologickou matku je podané trestní oznámení o spáchání trestního činu zanedbání povinné výživy.

1992

Psychologická zpráva o tom, že výchovné problémy stále přetrvávají. Karel je nadměrně dráždivý, neklidný, negativistický, má noční děsy, nutkavé návyky. Je v péči neurologa, psychiatra a psychologa.

1995

Celá rodina bydlí ve městě S. Karel chodí do 1 třídy ZŠ. Po celou dobu se jedná o dlužném výživném na Karla od svých biologických rodičů.

1997

Karel chodí do hudební nauky a na housle, plavat a na hokej. Má běžné potřeby. Učí se průměrně.

1998

Děti začínají Karlovi říkat černocho, cikáne.....

Karel navštěvuje PPP, má LMD, je dyslektik, dysgrafik, dyskalkulik. Není ale zařazen do speciální třídy. Jsou s ním problémy, ubližuje dětem, zřejmě jako důsledek jejich chování.

1999

Rodiče změnili školu. Karel má nové kamarády. Ve škole dosahuje lepších výsledků. doma má počítač. o prázdninách jezdí na tábory. Maminka chce být úředně také opatrovníkem, má to jisté nevýhody, když je opatrovníkem pouze otec. Rodiče společně s MUDr. K. **rozhodli o pobytu Karla v SVP (středisku výchovné péče).**

2000

Karlovi je ve škole doporučen osobní asistent, ale rodiče nesouhlasí. Rodina odjíždí na dovolenou do Chorvatska, pak jede Karel na skautský tábor. Doma vzal rodičům 200 Kč a chlubil se s tím kamarádům. Byl potrestán a chtěl si jít stěžovat proč si ho brali, když ho teď bijí. Karel dvakrát týdně bere medikamenty od MUDr. K. Rodiče s ním hodně cestují.

2001

Karel má doučovatelku. Zlepšil se ve škole, také stížnosti k jeho chování nejsou. MUDr. K. doporučuje umístění Karla do DVÚ (dětského výchovného ústavu), ale rodiče odmítli. Nastává další změna. Karel nemá žádné koníčky, dlouho nevydrží u žádné činnosti. Je žákem 6 třídy. Má velice špatné známky, ale nepropadá. V orientační zprávě od psychologa se píše: „ Při přechodu Karla do 6. ročníku se stav upravil. Při střídání učitelů Karel tak moc neprovokuje, i když v žákovské knížce jsou velmi časté poznámky za zapomínání, neplnění domácích úkolů apod. Dle poručníka se stav z pozice školy velmi zlepšil, velmi zřetelně se objevuje snaha o vstřícné jednání společně s častějšími kontakty. Tentokrát nemá třídní

důtku, což berou jako velký úspěch. Domnívají se, že zlepšení je patrně zejména v oblasti koncentrace, ale přetrvává naprostý nedostatek volního úsilí. Neustále vyžaduje, aby se mu někdo věnoval a vymýšlel mu i volnočasové aktivity, což je velmi zatěžující faktor pro všechny zainteresované. Karel se sám nedokáže zabavit, kamarády v podstatě také nemá. Poručník a jeho manželka ho zkoušeli zapojit do různých zájmových kroužků, ale jeho zájem je povrchní, krátkodobý. Všude kde se objeví má potíže, dokáže „rozhodit“ celý kolektiv. Doma s ním potíže nejsou, když se nechá na pokoji a nic moc se po něm nevyžaduje, kromě sklonům k extrémnímu lhaní a občasným útěkům.

Prospěchově je na dostatečných. Největší potíže mu dělá matematika – hrozí mu propadnutí. Má zajištěno doučování a slibuje, že se pokusí známky zlepšit.

Více v příloze č. 1.

2002

Karlovi se bude zanedlouho vyřizovat občanský průkaz, kde bude uvedeno jeho původní jméno. Rodiče se obávají jak bude reagovat. Tento rok je Karel žákem sedmé třídy. Za první pololetí byl klasifikován šesti dostatečnými z hlavních předmětů, zatím tedy nepropadá. Po konzultaci s Pedagogicko-psychologickou poradnou a vedením školy mu byla upravena individuální docházka do hodin občanské výchovy. Jazyk anglický, pracovní činnosti i výtvarnou výchovu navštěvuje s celou třídou. Jeho chování bylo hodnoceno 2. stupněm za neustále se opakující vyrušování v některých hodinách, agresivitu ke svým spolužákům, neplnění si svých povinností a vulgární vyjadřování. Uvedené přestupky jsou okamžitě řešeny třídním učitelem a rodiči. Otec pravidelně každý pátek dochází do školy ke konzultacím s vyučujícími. Je důvěrníkem třídy.

Sociální a hmotné poměry jsou na velmi dobré úrovni. Chlapci je poskytována mimořádně velká péče, jak od rodičů, tak i od prarodičů.

Přes vynaložené úsilí školy i rodiny, chlapec zůstává problémovým žákem. Je zařazen mezi integrované žáky.

2003

S Karlem jsou ale velké výchovné problémy. Pan M. telefonicky kontaktoval sociální pracovníci o tom, že Karlovi není rady. Toulá se, lže, dokonce je chytla s kamarády policie

při vykrádání auta. Rád by přišel spolu s Karlem, ale nepodaří se mu to. Hned jak se vzbudí, tak uteče.

Druhého dne bylo provedeno šetření sociální pracovníci v rodině Karla. Rodiče uvádí, že neví jestli pojedou na dovolenou a zda pustí Karla na tábor. Koncem školního roku se hodně zhoršil, známky dotáhl na čtyřky, ale z chování má trojku. Sám říká, že za podvod, rodiče dodávají, že za nevhodné chování hodinách a za krádeže. Vzal spolužákovi plavky, své si do plavání nevzal. Podváděl tak, že si sám psal omluvenky. O prázdninách se situace ještě zhoršuje. Karel se celé dny toulá, nikdo neví kde. V neděli byl na policii – v sobotu s nějakým známým vykrádali auto u obchodního domu, dělal zeď. Je to ze záznamu z kamer. Na policii mu domlouvali. Asi si to moc k srdci nevzal, protože si druhý den šel za komplicem pro peníze z krádeže. Ten mu ale samozřejmě nic nedal. Za vysvědčení dostal mobil, který prodal v zastavárně. Také mu snad někdo ukradl kolo, rodiče mu to však nevěří.

Na jaře byli v centru prevence u pana N., moc se jim to nelíbilo, stavěl je do role nechápajících rodičů. S tím vcelku souhlasí, ale je třeba něco podniknout.

Karel hodně kouří, snad má už i zkušenost s drogou. Přestali mu dávat peníze, nedostává kapesné. Doma mají všechno zamknuté, bral si peníze bez dovolení, také v obchodě vzal asi 300 Kč prodavačkám.

S Karlem byl také proveden rozhovor, uvedlo se na pravou míru, kdo jsou rodiče a kdo děti, kdo určuje pravidla a kdo rozhoduje.

Na kurátory pro mládež **přišlo oznámení od PČR o krádeži, kde Karel o sobě uvádí:** “ V sobotu ráno jsem přišel do dolního parku pod zámek, kde čekal kamarád „XX“ a „YY“. Spolu jsme jeli trolejbusem do blízké části města. Vystoupili jsme u pošty a šli jsme do AA za poštu. Tam jsme poseděli a XX dal YY autorádio, ať ho prodá, se slovy vem si to a prodej ho. Autorádio bylo na kazety,. Šli jsme prodat rádio do hospody určitému číšníkovi. YY šel s číšníkem dozadu rádio vyzkoušet, pak mu dal z kasy 300 Kč. YY si nechal 100 Kč a XX dal 200 Kč. Pak jsme tam dvě hodiny poseděli a kecali. XX má přítelkyni vdanou za jiného muže, chce jí kupovat bydlení. XX říkal, že má vyhlídnuté auto. Pak jsme jeli já, YY a XX do města. U Carrefouru jsme já a XX vystoupili. XX řekl YY, ať jede dál do parku nafasovat jídlo. XX je náš šéf, určuje, co se bude dělat. YY je měkký,

poslechne ho. Já a XX jsme obešli Carrefour a hledali auto s přehrávačem na CD, XX měl pro autorádio odbyt. Má kupce v tetovacím salóně u železničních kolejí a že za to bude hodně peněz. Kdyby nás při tom nechtyli, tak máme peníze. XX tam po ukradnutí autorádia zašel a prodal ho. Peníze má, u WW o dva dny později mi to řekl. Řekl, že mi je nemůže dát, protože je propil. XX pije vždy, když jde něco ukrást, na kuráž. Pije 6 piv, a ty si dal v hospodě. Taky mi XX říkal, že nosí u sebe zbraň, pistoli a je ochoten ji v akci použít, pokud by ho někdo vyrušil. Mám z něho strach, že by ji použil proti mně.

YY je bezdomovec, má kolem 30 let, účastní se spolu s XX vloupaček do aut. Pije hodně alkohol. Známe se asi 2 měsíce. Předtím údajně seděl ve vězení za ublížení na zdraví. Sám to říkal. Před nedávnem jsme spolu byli kontrolováni hlídkou PČR. YY mi říkal, co mám dělat při vykrádání aut. Taky ho a XX nemám zdravít, pokud jdu s rodiči.“ Karel podepsal protokol a mohl jít.

V srpnu přišlo usnesení ze státního zastupitelství, kde je rozhodnuto o odložení trestního stíhání pro trestní čin krádeže podle § 247/1b) tr. zákona, kterého se měl dopustit nezletilý Karel a to jednáním popsáním ve výroku uvedeného usnesení.

V září odjela rodina M. na dovolenou. Maminka volá na kurátory, že jsou s Karlem problémy a neví si rady. Karel utekl ze střediska výchovné péče po 14 dnech. Šlo o jeho již druhý pobyt. (Záznam z rozhovoru v příloze č. 2). V polovině září je Karel na útěku. Ke konci měsíce rodiče podávají návrh na ÚV u zdejšího soudu. (příloha č. 3). Karel vyhrožuje sebevraždou, do školy chodí střídavě. Je podán návrh na nařízení předběžného opatření nezletilého (viz. příloha č. 4). Okresní soud vydal rozhodnutí, kdy se nezletilý svěřuje do péče Diagnostického ústavu a střediska výchovné péče pro děti a mládež.

Je umístěn do Diagnostického Ústavu v B. a jezdí na dovolenky domů. Na návštěvě zařízení se snaží vypadat v lepším světle. Dostává kapesné a je hodnocen jako jeden z nejlepších. Maminka uvádí, že když se Karel vrací domů je jako vyměněný. Ve všem poslechne. Aktuálně se rozhoduje o umístění do výchovného ústavu pro mládež (dále jen VÚM).

Blíží se konec roku a rodiče podali k Okresnímu soudu zpětvzetí návrhu na nařízení ústavní výchovy dle § 46 zákona o rodině. (příloha č. 5) Odůvodňují svoje rozhodnutí na

zpětvzetí návrhu o ústavní výchově tím, že během téměř 3 měsíců se Karlovo chování a jednání stabilizovalo tak, že jeho další výchovu jsou společně schopni zvládnout a vzít jej zpět do své rodiny, kde mu poskytnou potřebnou péči.

2004

I přesto je Karel umístěn do výchovného ústavu pro mládež.

V tomto období poznává Karel *Moniku P.* Seznámili se v klubu „A“. Ona mu při seznámení zalhala o svém věku a prohlašovala, že už jí je 15 let. Karel byl samozřejmě v té době na útěku.

V úředním záznamu v polovině ledna roku 2004 *Monika uvedla*: „ Odpoledne jsem se rozhodla, že uteču z domu. Sbalila jsem si věci do batohu a večer jsem odešla do jedné chatky, která je pod našima barákama. Tu chatku postavili kluci. V chatce jsem přespala, byla mi zima, zapálila jsem si tam nějaký koberec, aby mi nebyla zima. Boty na ven jsem si neobula, protože matka bouchala na můj pokoj, abych jí otevřela, já jsem jí neotevřela, protože byl u mě můj kluk Karel. Karel utekl z mého pokoje oknem, ale chytli ho policajti. Viděla jsem tam policejní auto. Karel mi pak v pátek napsal z cizího mobilu sms zprávu, že je v diagnostickém ústavu. Já jsem utekla z domu po Karlovi, nebyli jsme sice domluveni ale chtěla jsem ho najít. Byla jsem nasraná na rodiče a proto jsem se rozhodla utéct. Ve zmíněné chatce jsem tedy přespala...., poprvé ve čtvrtek jsem utekla, protože jsem chtěla být s Karlem. Pak , když jsem se dověděla, že je v pastáku, tak jsem utekla, protože jsem se pohádala s mamkou. Nerozumím si s rodiči, hlavně s mamkou, hádáme se, vadí mi, když křičí. Já bych chtěla chodit ven, ale mívám zákazy, nebo se s rodiči domluvím na určitou hodinu, ale tu nedodržím a vrátím se později. Doufám, že se to nějak urovná, ale pokud budu mít doma zase nějaké problémy, možná zase uteču.

S Karlem jsem měla dvakrát pohlavní styk. Vše, co jsem do protokolu uvedla je pravda, protokol souhlasí s mojí výpovědí.“

MONIKA se dostala do evidence OPD v souvislosti s útekem z domova a neomluvenou absencí ve škole. Byl proveden pohovor, jak s rodiči, tak s nezl. Monikou P.

Pracovnice nejprve sdělila, proč si je vlastně pozvala a požádala o stanovisko k chování Moniky jak ve škole, tak doma. Matka uvedla, že dcera neměla v minulosti žádné problémy, vše začalo teprve nedávno, zhruba v prosinci minulého roku. Monika společně se svou kamarádkou Veronikou G. byly v „A“, kde potkaly Karla. Posléze začala Monika s Karlem chodit. Můj subjektivní názor je takový, že se Monika zamilovala. Karel Moniku navštívil dvakrát doma. Při jeho poslední návštěvě se o něm rodiče dozvěděli, chtěli jej z bytu vyhodit, byl však s Monikou v pokojíku zamknutý. Z domu utekl oknem, za ním posléze utekla i Monika. Na druhý den se domů vrátila, večer však odešla do Áčka a od té doby domů nepřišla. Matka nechápe její chování. Matka veškeru vinu svádí na Karla a nechce si připustit, že by toto její dcera sama od sebe udělala. Sociální pracovnice chtěla také samozřejmě vědět, jak se Monika chová doma, jaká pravidla dodržuje nebo nedodržuje. Do rozhovoru se vložil otec, který poznamenal, že dcera má soukromou doučovatelku, která k ní dochází téměř každý den. Z toho vyplývá, že se Monika přes týden zdržuje doma, nikam ven s kamarádkami nechodí. Během víkendu smí ven s kamarádkami do šesti hodin večer. Stává se však to, že často tuto domluvu nedodrží a vrací se domů o hodinu či o dvě později. Otec poznamenal, že z toho zpravidla žádné důsledky nevyvozují, většinou se snaží Monice domlouvát, nikdy vůči ní nepoužili žádný fyzický trest. Matka přiznala, že na Moniku často křičí, někdy se ptá, s kým byla a z jakého důvodu nepřišla včas domů. Monika s nimi většinou odmítá komunikovat. Rodiče se společně s kurátorkou domluvili, že nyní budou ze všeho nejdřív vyžadovat včasné příchody domů a aby Monika chodila do školy. Poté se mohou klást vyšší nároky.

V samotném rozhovoru s Monikou jí kurátorka sdělila důvod její přítomnosti na oddělení a vysvětlila, že se budou pravidelně stýkat. Monika uvádí, že přes týden nemá čas chodit ven, protože k ní dochází doučovatelka. Má spoustu kamarádek a s nimi tráví většinu svého času. Přiznává, že upřednostňuje kamarády před vlastní rodinou, doma jí to nebaví, nudí se. Mamku zhodnotila jako „blbou“. Zmínila se o tom, že jí klade stereotypní otázky, na které jí nebaví odpovídat. Když něco provede nebo přijde později domů, matka na ni začne hned křičet, vyčítat jí, reaguje stále stejným způsobem, který se jí příčí. Na zmínku o otci Monika

reagovala příznivě. Řekla, že je „docela dobrý“, většinu času ale tráví v zaměstnání, domů chodí pozdě večer. Mezi její kamarádky patří také Veronika G. (záznam z rozhovoru v příloze č. 7).

Na začátku února došlo **USNESENÍ**. Podle § 160 odstavec 1,(5) tr. řádu zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že bylo spácháno provinění dle § 6 odstavec 1 zák. č. 218/2003 Sb. (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), čímž je odůvodněný závěr o zahájení trestního stíhání mladistvého Karla, který v nočních hodinách vykonal soulož s nezl. Monikou P, v bytě jejích rodičů, i když věděl, že jí není 15 let. Čímž spáchal provinění pohlavní zneužívání dle § 242/1 tr. zákona.

Policie ČR si vyžádala od **OSPOD zprávu o nezletilé Monice P.**, kde se píše: „ nezl. Monika pochází z úplné rodiny. Má další čtyři sourozence. Rodina bydlí ve vlastním domě na výše uvedené adrese. Nezl. má vlastní pokoj, společně se svými sourozenci pečuje o dva psy a křečka.

V evidenci oddělení sociálně-právní ochrany dětí je nezl. vedena od ledna tohoto roku v souvislosti se záškoláctvím a útekem z domova. Na útěku byla celkem čtyři dny, prostřednictvím PČR bylo po nezl. vyhlášeno celostátní pátrání. Posléze se útěku dopustila znovu, ještě tentýž den však byla rodiči nalezena. Nyní je nezl. pod pravidelným dohledem kurátora pro mládež, rodině bylo doporučeno psychologické vyšetření.

Dle vyjádření psychologa je u nezl. patrný disharmonický vývoj a nevyrovnané reakce. Je nejistá, pokud se dostane do bezvýhodných situací, očekává od druhých, že za ni vše vyřeší. Nezl. upřednostňuje kamarády před rodinou, což je posíleno zejména menší rodinnou soudržností a déletrvajícím konflikty. Rodičům bylo doporučeno zejména jasné stanovení pravidel a větší zapojení Moniky do společného rodinného života.

Povinnou školní docházku zahájila nezl. na 18. ZŠ ve městě S. V současné době je Monika žákyní 8. Ročníku. Její prospěch je spíše průměrný, odpovídá však snaze i učebním schopnostem nezl. V 6. i 7. ročníku obdržela nezl. Důtku třídního učitele za neplnění školních povinností. V pololetí letošního roku měla na vysvědčení čtyři dostatečné a dvojku

z chování za neomluvenou absenci (útěk z domova). Celkově chování Moniky hodnotí škola jako uspokojivé, v minulosti neměla žádné závažné výchovné problémy.

O své budoucí profesi nemá Monika prozatím žádnou představu, pravděpodobně by chtěla pracovat jako kadeřnice.

Volný čas tráví nezl. převážně se svými kamarády. Má tendence vyhledávat partu nebo osoby, se kterými se ve vztahu cítí jedinečná. Má dobrý vztah ke své doučovatelce, která dochází k nezl. domů. Žádné koníčky ani zájmy Monika neuvádí, v tomto směru je spíše pasivní. V minulosti navštěvovala keramiku, hrála na hudební nástroj. V současné době se ničemu podobnému nevěnuje. Na otázku, co ji v životě baví, uvádí, že se ráda dívá na televizi nebo čte časopisy určené pro mladé dívky. Monika se přiznala ke kouření cigaret, občas se ráda napije alkoholu. Netají se svým přáním žít životem svých starších vrstevníků, chodit na diskotéky a užívat si.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem se domníváme, že prognóza dalšího vývoje je nejistá. Nezl. bude v pravidelném kontaktu s kurátorem pro mládež. Nezbytné bude zaměřit se zejména na dostatečné a kvalitní vyplnění volného času i zlepšení vzájemných vztahů v rodině. V opačném případě doporučíme umístění nezl. na dobrovolný pobyt ve vybraném výchovném zařízení.

Ke spáchanému provinění se nezl. nijak nevyjadřuje. Doporučujeme přihlédnout zejména ke snaze nezl. napravit škodu, kterou svým jednáním způsobila. Z těchto důvodů se domníváme, že k nápravě nezl. bude dostačující projednání provinění před soudem.“

V polovině února jsme se s kurátorem navštívili Karla ve výchovném zařízení, kde již má za sebou několik útěků. Byli jsme i na základní škole, kterou Karel navštěvuje. Mluvili jsme s ředitelem základní školy. Působil na mne jako člověk, který má pro děti s výchovnými problémy pochopení. Posléze nám byl zavolán Karel. Můj subjektivní názor byl takový, že se snažil vypadat jako někdo jiný. Mluvil příliš spisovně, se všemi přítomnými jsme se shodli na tom, že se snaží vše zakrýt posedem, gesty, mimikou a přechytralými názory. Přitom je slabý a musí se spolehnout na ostatní. To ovšem také přiznal. Utíká vždy s někým, ale ten někdo ho zklame nechá ho samotného. V tu chvíli je bezmocný. Vrací se buď sám, nebo na sebe zavolá PČR, aby si pro něj přijela na místo kde

se momentálně nachází. Kdyby byl sám sebou, bylo by to možná lepší. Karel píše Monice dopisy, které se ale stěží dostanou do jejích rukou. Matka dopisy čte a schovává je. V jednom z dopisů Karel Monice slibuje, že spolu za 14 dní utečou a opijí se. Že jim nikdo nebude bránit, aby mohli být spolu. V dopise Karel radí Monice ať neutíká, aby neskončila jako on. Přitom však vždy když uteče on, tak i ona. V dopise uvádí milné informace o svých plánech na útěk. Je si vědom, že dopisy čte matka Moniky. Matka Moniky neustále kontaktuje kurátory a zlobí se na ně, že nic nedělají, proto aby styku Moniky a Karla zabránili. Několikrát jsem byla svědkem toho, když maminka buď přišla osobně, rozčilená a nebo když volala. Můj názor v tu chvíli byl, že to maminka občas trochu přeháněla. Její pozice není samozřejmě lehká, ale neustálým křikem vše leda zhorší. Zmínila se, že bere prášky na uklidnění.

O týden později výchovný ústav oznamuje kurátorům, že jmenovaný Karel utekl z vyučování ze ZŠ. Jde o jeho již 4. útěk od nástupu.

Otec telefonicky kontaktuje OSPOD. Uvádí, že manželka, která telefonicky hovořila s kurátorem v pátek ráno měla pravdu. Karel se dostal do města S. a utekl s Monikou P. Otec má nyní obavu aby si někde nezačali píchat drogy. Jeho obavu však kurátoři nesdíleli, což jej ještě více rozčiluje. Rovněž uvádí, že by chlapec mohl dívku prodat na E 55, což rovněž zpochybňují. Otec je ovšem opět nespokojen s jejich názorem. Vysvětluje se mu, že chlapec utekl v pátek a nikoli jak tvrdí otec ve čtvrtek, navíc jsme s matkou mluvili v pátek ráno a fax z výchovného ústavu přišel odpoledne. Kurátor ujišťuje rodiče, že kdyby se dozvěděl o dalším útěku Karla dá jim vědět, aby mohli ochránit dceru, nebo jí v útěku zabránit. Vyžádali jsme si na rodiče aktuální telefonní čísla.

Od policie ČR přišlo ke konci února předvolání mladistvého Karla k výslechu do soukromého výchovného ústavu. Předmětem vyšetřování je pohlavní zneužívání. Po výslechu bude následovat prostudování spisu.

Záznam z výslechu: výpověď Moniky:

„S Karlem jsem se seznámila v „A“. Při seznámení jsem mu řekla, že je mi 15 let. Poté jsme se scházeli skoro každý den, v té době ještě nebyl v diagnostáku. Podle mě šel do diagnostáku někdy v lednu 2004. Poprvé jsme se spolu vyspali na začátku ledna. V době, kdy jsme se spolu vyspali si myslím, že věděl, že mi není 15 let. Já již přesně nevím, jak to bylo, my jsme se bavili a kámošky řekly, že je mi 14. Tak Karel se mě na to ptal a já mu řekla, že za dva měsíce mi bude 15 let.“ více příloha č. 8

Karel ve výslechu uvádí k sobě: „ Narodil jsem se v Na ZŠ jsem začal chodit ve S., na 5 ZŠ. Tam jsem chodil do 3. Třídy, pak jsem přestoupil na 10 ZŠ, kde jsem byl do listopadu 2003. V listopadu jsem nastoupil do Dětského diagnostického ústavu, neboť jsem měl útky z domova. Tam jsem pobýval 3 měsíce. Poněvadž začalo řízení o ústavní výchově, byl jsem přemístěn do Soukromého výchovného ústavu do ..., kde v současné době pobývám. ZŠ navštěvuji v..... a to 9 třídu. Dnešního dne jsem byl chycen na útěku a to doma, neboť jsem si přišel pro věci a otec zavolal na policii. Po duševní i fyzické stránce se cítím dobře. Jsem schopen výslechu.“

K věci:

„Dne2004 jsem převzal usnesení o sdělení obvinění z provinění. Tomu co se mi klade za vinu jsem porozuměl a k předmětné věci uvádím následující:

S Monikou P. se znám měsíc a něco. Seznámili jsme se a diskotéce v „A“. Já jsem byl v té době v diagnostáku a přijížděl jsem domů na dovolenky. To, že jsme se spolu vyspali, tak to byl oboustranný nápad. Já jsem se Moniky ptal, jestli je jí opravdu 15 let a ona mi odpověděla, že je. V době, kdy jsem se vyspal s Monikou jsem byl na útěku. Pohyboval jsem se pov ... a hledal jsem ji, poněvadž jsem věděl, že bydlí na..... Tak jsem potkal Veroniku G. a ta pro ni šla domů. Když Monika vyšla ven, řekl jsem jí, že jsem na útěku. Já jsem jí řekl, že nemám kde spát a ona mi řekla, že bych mohl u ní přespat, ale že to nesmí vědět rodiče. Já jsem se ještě vrátil domu pro nějaké věci, naši o tom nevěděli a pak jsem se vracel za Monikou P. Byly jsme domluveny tak, že já jsem měl zaklepat na okno. Ona bydlí v rodinném domku. Zaklepal jsem na okno jejího pokoje, ona mi otevřela a já jsem vlezl

dovnitř. Monika zamkla dveře od pokojíčku. Pak jsme si společně lehli do postele. Pak jsme se začali líbat, a pak už to, já se stydím.“

Otázka policejního Komisaře: (PK)

„Došlo mezi Tebou a Monikou k pohlavnímu styku?“

Odpověď:

„Ano“

Otázka PK:

„Ptal jsi se Moniky, zda je jí 15 let?“

Odpověď:

„Ano. Před tím, než došlo k pohlavnímu styku“

Otázka PK:

„Došlo u Tebe k vyvrcholení?“

Odpověď:

„Jo. Dal jsem to do kapesníku“

Obhájce nemá otázek.

Otázka PK:

„Měl jsi ještě s Monikou pohlavní styk v noční hodiny následujícího dne?“

Odpověď:

„Ano, zase u ní v pokojíčku“

Otázka PK:

„Byl jsi první kluk Moniky?“

Odpověď:

„Nevím to určitě. Neptal jsem se jí na to.“

Otázka PK:

„Nevyrušil Vás nikdo, když jste byli u Moniky v pokojíčku?”

Odpověď:

„Vyuřil. Její máma. Bušila na dveře. S Monikou jsem se domluvil, že bych měl odejít a tak jsem si sbalil věci a odešel jsem, zase oknem. Od té doby jsem se s Monikou neviděl, až nyní. V pátek jsme se sešli pod mostem ve S., tam se děcka schází denně kolem 14. hod.“

„Závěrem bych řekl, že lituji toho, že jsem měl pohlavní styk s Monikou. Já jsem nevěděl, že jí není 15 let. Kdybych věděl, že ještě nemá 15, tak by se to nestalo.“

Zdalo se, že se situace zklidnila, ale za nějaký čas vše začalo nanovo.

Ráno matka nezletilé Moniky telefonicky kontaktovala kurátory o dalším útěku dcery. Její útěk má souvislost s útekem Karla z výchovného zařízení. Chtěla vědět, jakým způsobem nadále postupovat, jelikož se jedná o minimálně třetí útěk Moniky z domova. Matka Moniky toto ještě na policii nenahlásila, ale na naše doporučení to dnes pravděpodobně učiní. Její reakce byla rozhořčená, chtěla vědět z jakého důvodu nelze zajistit, aby Karel z výchovného zařízení neutíkal. Zajímalo ji, jestli nelze Karla přemístit někam jinam, kde mu toto nebude umožněno. Matka vyslovila o dceru obavy. Monika je do Karla zamilovaná.....Matka žádala o řešení situace, případně o zajištění pobytu s SVP. Upozornili jsme jí na to, že pobyt je dobrovolný a není definitivním řešením, jeho smysl je pouze v izolaci Moniky od Karla.

Téhož dne odpoledne za námi do kanceláře přišel jeden klient, který se dříve scházel hodně s partou, kde byl Karel, Monika i Veronika G. atd. Tento chlapec nám přišel sdělit cenné informace o aktuálním dění Karla a Moniky. Uvedl, že za ním byli asi před půl hodinou a chtěli aby s nimi šel na chatu, kterou už dříve obývali a zdemolovali. Dále mu prý řekli kam se chystají a s kým. Odmítl s nimi jít, nechce s nimi mít už nic společného. Kurátorka ihned kontaktovala matku a o všem ji informovala. Chlapci jsme slíbili, že vše co uvedl zůstane mezi námi.

Bohužel bylo už pozdě a já musela na autobus. Byla jsem velice zvědavá, jak to dopadne. Hned brzo ráno jsem se informovala jak vše dopadlo. Ještě tentýž večer byli chyceni PČR

a odvezení. My jsme ráno a celé dopoledne strávili na PČR u výslechu. Moniku P. si večer tatínek odmítl převzít a nechal ji tam přespát na stanici. Bral to jako výchovné opatření. I Karel tam tu noc trávil.

Já byla s kurátorkou Moniky u výslechu. **Monika k věci uvádí:** „ Dne Jsem převzala usnesení o sdělení obvinění z provinění. Tomu co se mi klade za vinu jsem porozuměla a k předmětné věci uvádím následující.

To, co je uvedeno ve sdělení obvinění se zakládá na pravdě. V pondělí k našemu baráku přišla Anička a Lenka, ať se rychle obleču, že za mnou přijel Karel. Bylo to nějak kolem 14 hod., já jsem toho dne nebyla ve škole, byla jsem nemocná. Oblékla jsem se a šla jsem za ním. Doma jsem nikomu nic neřekla. S Karlem jsem se setkala nedaleko našeho domu, řekl mi, že je na útěku. Řekla jsem mu, že venku nemůžu být dlouho. Šli jsme tedy ke kamarádce Luce, ona říkala, že jde za nějakým kamarádem a Karel mě přemluvil, ať jdu s nimi. Jeli jsme společně k jejímu kamarádovi Petrovi. Byli jsme u něj doma, poněvadž u nich nikdo nebyl doma. Byli jsme tam do 18 hod a pak jsme jeli na tu chatu pana H. Na chatu jela Lucka, Petr, Karel a já. To bylo v pondělí navečer. Když jsme přišli k chatě Petr vzal nějaké cihly nebo něco takového a začal je házet do okna vedle vchodových dveří. To okno mělo mříže. Když rozbil okno, vylamoval částečně sklo, prolezl dovnitř a odemkl klíči, které byly v zámku hlavních dveří do chaty. Všichni jsme vešli do chaty a šli jsme nahoru. Na chatě nebylo žádné jídlo ani pití. Po čtvrt hodině Lucie s Petrem odešli a já jsem zůstala v chatě s Karlem. Někdy v noci se do chaty vrátil Petr bez Lucie. Lucie s Petrem věděla, že chata je pana H. Oni věděli, že lezou do cizí chaty. V chatě jsme z pondělí na úterý přespali my tři – já, Karel a Petr. Ráno jsme z chaty jeli na 2. Segment za Luckou. Po cestě jsme potkali Lucku s Verčou G., ta říkala, že byla u doktorky nebo někde. K Luce jsme tedy nešli. Pak jsme šli k Verče G. do vchodu domu, kde bydlí, chtěla mně donést nějaké oblečení a jídlo, ale poněvadž si zabouchla dveře od bytu jela s námi k Petrovi domů. Doma si vzal Petr občanku a doklady a šel s nimi na zastávku, ta Lucka byla také s námi. Pak i Lucka si zašla domů pro nějaké věci, jako oblečení s tím, že odejde z domu a nevrátí se. Pak jsme nastoupili do autobusu a já, Verča G., Karel, Petr a Lucie jsme jeli na chatu pana H. Vystoupili ale z autobusu s tím, že na námi později přijedou. Na chatu jsme teda přijeli pouze my - a to já, Karel a Verča. Bylo kolem 14-15 hod. Do chaty jsme šli normálně

dveřma, poněvadž jsme si vzali ty klíče ze dveří. Pak jsme si uvařili čaj a když jsme byli nahoře, tak jsme slyšeli nějaké hlasy a to byli policisté, kteří nás poté předvedli na policii.

Závěrem bych uvedla, že je mi to líto. Chtěla bych se podílet na úhradě poškozeného okna.“

Otázka policejního Komisaře:

„Došlo na chatě p. H. k nějakému poškození?“

Odpověď:

„Pouze k rozbití okna.“

Otázka PK:

„Kolik let má Lucie a kde bydlí?“

Odpověď:

„Bydlí naa má 17 let, Petr má za nějakou dobu 18 let, bydlí“

Otázka PK:

„Souhlasíte s podmíněným zastavením trestního stíhání?“

Odpověď:

„Ano“

Otázka obhájce:

„Uvědomovala jste si, že pokud vcházíte do chaty dveřmi, že činíte něco protizákonného?“

Odpověď:

„Ano“

Otázka obhájce:

„Snažila jste vymluvit přítomným, aby okno nerozbíjeli?“

Odpověď:

„Jo“

Otázka PK: „Byli jste si vědomi, že chata patří panu H.?”

Odpověď:

„Ano“

Během tohoto výslechu s Monikou se vedle konal výslech Karla, který tam měl svého otce a kurátora.

Krátce před začátkem výslechu se matka Moniky šla na Karla podívat ať ví alespoň jak vypadá. Doslova tam „vlítla“ a začala na Karla křičet, jestli už je teď spokojený a podobně. Matka uspokojila svou potřebu a mohl začít výslech, kde Karel k věci uvádí: „Pokud jde o Moniku P. a Veroniku G., tak tyto dobře znám. Pokud jde o pondělí, pak v uvedené chatě, kdy došlo k tomu, že Petr rozbil okno na chatě, tak u tohoto byla i Monika P., která stejně jako já a Petr vlezla s námi dovnitř rozbitým oknem do této chaty. Z pondělí na úterý v této chatě s námi Monika P. přespala, pokud jde o Veroniku G, tak ta s námi v této chatě byla až včera tj. v úterý, kdy jsme jí potkali na ..., my jsme jí řekli o tom, že jsme již v této chatě přespali, ona říkala, že tam s námi přespí, pokud bude co pít. Věděla rovněž, že jsme se do chaty vloupali, protože jsme jí to řekli a lezla dovnitř přes rozbité okno.“

Jinak nemám, co bych mohl uvést. S výslechem skončeno.“

Po skončení všech výslechů, jsme šli společně s Monikou a maminkou na kafe, abychom v klidu promluvili. Maminka trvá na umístění Moniky do střediska výchovné péče. Upozornili jsme maminku však na to, že je to docela drahé a hlavně dobrovolné. Odtud může Monika stejně tak utéct jako odkudkoli. Monika se během této debaty dost nudí. Matka jí klade právě ty stereotypní otázky jako vždy. Pořád se ptá: „Proč jsi utekla? Co ti děláme? Mlátíme tě snad? Nebo proč? Proč nám to děláš? Co na něm vidíš? Vždyť je to chudáček!“ Monika koulí očima a dívá se jinam, přitom mlčí. Maminku uklidňujeme. Monice se snažíme vysvětlit, že jí chození s Karlem nikdo nezakazuje, ale musí také dodržovat určitá pravidla. Snažíme se, aby si uvědomila, jak si to všechno s Karlem zbytečně komplikují. Kdyby se Karel choval jinak, mohl bez problémů dostávat dovolenky

viděli by se skoro každý víkend a bez problémů. Dále se snažíme Monice vysvětlit, že pokud jí stále není 18 let nemůže si dělat co chce.

Mezitím Karlovo kurátor posílá diagnostickému ústavu návrh o přemístění Karla. Ale na to mu ten samý den volá ředitel soukromého výchovného ústavu, kde se momentálně nachází Karel, že bude žádat o přemístění. Takto se všechno mezi Monikou a Karlem komplikuje. Karel bude přemístěn do zařízení se zvýšeným výchovným režimem, kde nebude moci jen tak utéct. Monika půjde na dobrovolný pobyt do výchovného zařízení.

Jsem zvědavá, jak se toto bude vyvíjet. Jsem ráda, že jsem měla možnost všechny zúčastněné vidět, mluvit s nimi, udělat si vlastní názor na ně a na jejich chování. Musím však přiznat, že vždy když jsem odcházela z kanceláře jsem na ně stále myslela. Během své praxe uvědomuji, jak bohatý rodinný život vlastně mám. U všech mladistvých, které jsem měla možnost během své praxe vidět, nebo se s nimi seznámit chybí pořádný rodinné zázemí. **Monika sama neví, že je také adoptovaná a že je romka.**

Březen 2004

Po neustálých útěcích Karla z výchovného ústavu v T. byl vydán souhlas s přemístěním dítěte do DDŠ ve městě Ž.

- zanedlouho po nástupu do VÚ a DDŠ Karel znova utekl . Na to reagoval již Magistrát tak, že nepovolil víkendové dovolené u rodičů.

V měsíci **dubnu** byla podána žaloba na Karla, Moniku a další pro porušování domovní svobody, kdy v pozdních odpoledních hodinách vnikli po rozbití okna do chaty, kde také do druhého dne pobývali.

Blíží se léto a Karel dostává letní dovolenku na pobyt doma.

Zanedlouho na to se ve spisu objevuje zpráva o tom, že otec pan M. informuje kurátory, že Karel odcizil otci trezor s penězi na dovolenou, pasy s letenkami, šperky a dalšími

cennostmi. Za 3 dny na to měl Karel a jeho rodiče odletět na dovolenou. Po tomto však již Karlovo rodiče nesouhlasí s letní dovolenkou a ruší ji.

Ve výpovědi Karla o krádeži stojí, jak přesně věc provedli a co udělali s penězi. Spolu s Monikou P. jeli do určitého města a dále do dalšího města utrácet peníze (3 mobilní telefony, značkové oblečení, strava...) viz příloha č. 9

V polovině července znova utekl z tábora spolu s dalším chlapcem.

V srpnu utíká znova z letního tábora.

Na konci srpna byl Karel přijat do nového výchovného ústavu, odkud ale hned druhý den utíká. Pořád se pohybujeme v měsíci srpnu, kdy je na Karla podaná žaloba pro provinění krádeže a neoprávněné držení platební karty (spolu s Monikou).

Karel je přemístěn do jiného výchovného ústavu O.

Je říjen a chlapec studuje obor truhlář, nejsou s ním větší výchovné problémy.

Na vánoce je Karel puštěn domů.

Jaro 2005

Karel je na dovolence doma. Sliboval, že odjede do ústavu, ale nedorazil tam. Druhý den ho dovezla PČR. Den na to znova utíká z odborného výcviku, za 5 dní je převezen PČR do Diagnostického ústavu.

Otec Karla se po telefonické domluvě dostavuje na úřad a žádá o radu, není si jistý zda bude moct nadále plnit funkci poručníka. Pracovnice magistrátu panu M. vysvětlila práva a povinnosti vyplývající z poručnictví a vše co je možné v jeho situaci udělat.

Březen 2005: útěk

Zanedlouho na to již ústav navštěvuje kurátor osobně, protože se situace nevyvíjí příznivě.

Po telefonickém kontaktu pan M. sděluje, že ví o tom, kde Karel přespává a obává se, zda opravdu neprostituuje. Karel si nechal udělat test na HIV – uvádí že to chtěla matka, aby měla jistotu, že je syn zdravý – test vyšel negativně.

Duben: další útěk na 3dny

Kurátor podává návrh na přeměnu ústavní výchovy na ochranou výchovu.
(Viz. zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí - pojem ochranná výchova)

Př. Oznámení o nástupu Karla do terapeutické komunity

Př. Potvrzení o ukončení pobytu v terapeutické komunitě

Polovina června znova na útěku – nevrátil se z vycházky

Na začátku července přivezen zpět do VÚ, za 5 dní znova utíká na 2 dny a ten samý den utíká zas.

Monika:

Nyní se jedná o začátek prázdnin, kdy matka nezl. informovala kurátora o tom, že je Monika znova na útěku s nezl. Karlem. Jednalo se o útěk do města B, kdy Karel ukradl rodičům peníze. Karel nalákal Moniku, aby s ním utekla. Jakým způsobem? Vydíral Moniku tím, že má rakovinu a že mu zbývají 2 roky života. Monika ho tedy nechtěla nechat samotného a odešla s ním.

Probíhají výslechy nezl. na PČR.

Kurátorka navštěvuje rodinu nezl. Moniky- zastihla Moniku doma. Při rozhovoru s matkou je Monika spíše pasivní, nezajímá ji, co matka říká (neustále se jí dotazuje na příčiny jejího jednání). Nezl. Monice bylo vysvětleno, že se podílela na trestním činu. S matkou se dále řešili možné výchovné tresty v rámci rodiny a dále i např. poslat Moniku na dětský tábor (matka si však myslí, že by to nebylo za trest ale za odměnu). Dále je tu také možnost brigády.

Několik dní na to Karel utekl z výchovného zařízení. Matka Moniky o tom ví a telefonicky kontaktuje oddělení sociálně právní ochrany dětí (dále OSPOD). Oprávněně má obavy o nezl. Moniku, že znova uteče. Kurátor se telefonicky spojil s Monikou a vše důkladně probírali. Monika si je vědoma, že ji hrozí předběžné opatření a umístění do diagnostického ústavu.

Avšak den na to se spojila s Karlem a utekli. Monika nechala doma matce dopis, kde se omlouvá a vysvětluje proč utekla. Matka Moniky je opravdu rozhořčená a odmítá už pro svou dceru cokoli podniknout.

Matka Moniky se stále domnívá, že Monika je pouhou obětí Karla.

Červenec 2004

Okresní soud nařizuje podle §76a) zákona č. 99/63 Sb., občanského soudního řádu předběžné opatření, kterým se nezl. svěruje do péče dětského diagnostického ústavu a střediska výchovné péče.

Ve škole Monika neprospívá dobře, měla důtku třídního učitele za neplnění školních povinností. Na konci školního roku měla trojku z chování.

Nadále se táhnou úřední záležitosti ve věci přijetí Moniky do dětského diagnostického ústavu a střediska výchovné péče (dále jen: DDÚ a SVP). Matka i otec se s DDÚ a SVP domlouvají na následném zadržování pošty, která Monice přijde od Karla nebo od dalších kamarádek. Domnívá se, že by to nemělo na ni dobrý vliv, že by se Karel opět touto formou snažil přemluvit Moniku k útěku. S tímto opatřením však DDÚ a SVP nesouhlasí. Zasahovalo by to do práv dětí v DDÚ a SVP. Matce je tedy sděleno, že musí podat písemnou žádost.

Podle § 6 odst. 1 zákona č. 218/2003 Sb. (zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže) ze zahájeno trestní stíhání mladistvého (Nezl. Moniky), odůvodněno zejména oznámením matky Karla o krádeži trezoru z jejich bytu.

Na konci prázdnin přichází předvolání ve věci uložení opatření nezl. Moniky podle § 96 zákona č. 218/2003 o soudnictví ve věcech mládeže. Státní zastupitelství podává návrh na uložení opatření : § 90 odst. 1 zák. 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže.

Státní zastupitelství navrhuje dohled probačního úředníka podle § 93 odst. 1 písm.a) zákona 218/2003 Sb.

Mezitím kurátorka navštívila Moniku v DDÚ a SVP. Mluvila s ředitelem i etopedem. Rozhovor s nimi nepřinesl moc příznivé výsledky. Oba se shodují na tom, že Monika se nejeví jako dítě, které by mělo být po skončení pobytu propuštěno zpět do rodinného prostředí. Spíše se přiklání k nařízení ústavní výchovy (dále jen ÚV). Přesto hovoří o Monice jako o velmi komunikativní (zvláště pak s opačným pohlavím), často s nimi „koketuje“, také si zde v DDÚ vybrala za svou kamarádku „jednu z nejhorších“ dívek.. Viz. příloha č. 10

V říjnu je Monika přemístěna do dětského domova se školou. Neustále se protahují výslechy k obžalobám na nezl. Moniku a nezl. Karla. **Monika tak spáchala provinění podílnictví dle § 251 odst. 1 písm. b) trestního zákona.**

Monika je v dětském domově se školou (dále jen DDS) bez problému, a tak je možné aby dostala podzimní dovolenku domů. Dovolenka probíhá i doma bez problémů.

Přichází rozsudek okresního soudu, který **rozhodl** ve věci provinění porušování domovní svobody. **Dle § 14 odstavce 2 zák. č. 218/2003 Sb. soud stanoví nezl. obžalované Monice zkušební dobu v trvání čtyř měsíců.**

Podle § 14 odst. 1 zák. 218/2003 Sb. se podmíněně upouští od uložení trestního opatření nezl. Monice.

V měsíci listopadu dostává Monika další dovolenku.

Leden 2005

Soud zamítl návrh na nařízení ústavní výchovy. Viz. příloha č. 11

Kurátorka tedy zařídila možný nástup Moniky znova do školy na stejnou ZŠ i do stejné třídy. Matka Moniky zvažovala i možné odstěhování se z města, aby zabránila styku Moniky s kamarády a vyvarovala se tak dalším komplikacím. To jí však bylo rozmluveno.

Soud rozhodl v právní věci nezl. Moniky - podle § 93 odst. 7 zákona č. 218/2003 Sb. **soud upouští od uložení opatření dohledu probačního úředníka.**

Nyní když je rozhodnuto ve věci nařízení ústavní výchovy, kdy byl návrh zamítnut, tak Monika odchází z DDS a vrací se domů.

Duben:

Monika se po domluvě dostavila za kurátorkou na OSPOD. Uvádí, že prozatím je doma vše bez problému. Matka se zbytečně strachuje a má velmi zakořeněnou nedůvěru. Po škole chodí hned domu a věnuje se škole. Co se týče nezl. Karla, byl za ní ve škole a Monika mu sdělila, že už s ním nechodí a nechce s ním mít už nic společného. Nepíší si ani netelefonují. (viz. příloha č. 12). Monika zvažuje podat si přihlášku na učební obor kuchařka nebo prodavačka.

Konec srpna 2005:

Monika si nakonec zvolila na učilišti obor kuchař.

Od kurátorů se dovídám, že Monika je spokojená, nejsou s ní problémy a navíc je zamilovaná do svého spolužáka ze stejné třídy.

Věřím, že vše mělo nějaký smysl a doufám, že Monika už má své za sebou.

Duben 2006

Dle vyjádření oddělení sociálně-právní ochrany dětí je prohlášen případ Karla jako jeden z nejhůře řešitelných – téměř neřešitelných. Případ Karla je zaznamenáván do spisu, který má nyní více jak 300 stran.

Kurátor se několikrát pokoušel o osobní kontakt s Karlem, ale neúspěšně, díky jeho neustálým útekům ze zařízení. Proto kurátor kontaktoval Karla písemnou formou, opět však neúspěšně bez jaké-koli odpovědi. O Karlovi získává kurátor informace pouze z ostatních zdrojů (sociální pracovnice ústavu pro mládež, kde je Karel umístěn, rodiče, policie České Republiky, kamarádi...)

V lednu 2006 soud reaguje na návrh kurátora o ochranné výchově, který byl podán již v roce 2005. Během roku, kdy byl tento případ v soudním řešení se mnohé změnilo:

- : Karel dobrovolně dojížděl do nejbližšího K-centra, kde měl snahu se léčit ze své drogové závislosti

- : při povolené prázdninové návštěvě u rodičů vše proběhlo v naprostém pořádku

Proto se kurátor rozhodl vzít zpět návrh na ochrannou výchovu. Soud souhlasil i důvodu přihlídnutí k věku mladistvého (v říjnu 2006 dovrší 18 let).

Kurátor přiznává, že neví zda jeho rozhodnutí bylo to nejlepší, ale vzhledem k délce soudních líčení se domníval že takovéto rozhodnutí bude to nejlepší.

Karel po všem zneužil situace, přestaly veškeré jeho snahy o dobré chování a nastalo „masivní“ zhoršení stavu. Přesto se kurátor s rodiče snaží o alespoň částečnou resocializaci, o zajištění jeho budoucnosti po osmnáctém roce. Je to však nesnadné, jelikož Karel ani nedostudoval učební obor, neměl zájem o koníčky a o žádné sebevzdělání. Kurátor vidí naději, že by mohl začít pracovat u cirkusu, kde má již své známé, ovšem zda je z Karla stane osobnost a zapojí se do společnosti už zřejmě neovlivní kurátor ani rodiče.

Karlovo problém nebude pouze zapojení do běžného života, ale i boj s jeho infekčním onemocněním (dodržování léčebného režimu, přísné hygienické zásady, prevence nakažení jiných osob a sebevzdělání o jeho onemocnění).

Je to velmi složité, ale mají tyto děti na výběr? Ano, samozřejmě že mají, ale proč té šance nevyužijí? Zkrátka ji nechaly plynout, nebo možná nebyly natolik vyvrálí, aby si uvědomily co za možnosti měly. Je to v nich? Tito mladiství mají za sebou mnoho zlého

a špatného, co nemohou samy ovlivnit. Přeci se rodíme čistí, netknutí, někdo z nás člověka, to co jsme, teprve tvoří. Samozřejmě se některé věci ovlivnit nedají, ale myslím si, že převážná většina z nich se ovlivnit dá! To aby rodina držela pospolu a snažila se vychovat své dítě co nejlépe. Vychovat ho v člověka zodpovědného, samostatného, slušného, v člověka který bude uznávat druhé lidi, přijímat jejich názor a je samotné. Hlavně aby přijímal také sám sebe a byl sám sobě osobností.

Na konci mé praktické části bych chtěla zmínit ještě několik údajů z kazuistiky kurátorů pro mládež. (listopad 2005)

Zajímala jsem se o to, kolik může mít kurátor pro mládež ve své kanceláři spisů.

- každý z kurátorů má ve své kartotéce přes 100 spisů. Znamená to, že v těchto spisech jsou obsaženy spisy s nařízenou ústavní výchovou, trestná činnost, opakované poruchy chování a přestupky.

Kolik spisů (klientů) se řeší v současné době?

Jeden z kurátorů v současné době řeší 40 – 50 spisů. Tento počet je proměnlivý v závislosti na zletilosti klientů (v tomto roce jich mnoho zletilo).

Druhý řeší 51 klientů, kteří mají opakované poruchy chování.

Na další otázku kolik mají kurátoři nyní trestních činů se oba radostně pousmály.

- Oba shodně odpovídají, že je zahájeno řízení 25 trestních činů. Jsou velmi rádi, že je málo klientů, kteří opakovaně páchají trestnou činností.

Poslední z mých otázek se týkala ústavní výchovy, kolik ze to vlastně „mají děti“ v ústavní výchově.

- po krátkém součtu každého z nich padá číslo 16. Znamená to 16 dětí s nařízenou ústavní výchovou + 8 dětí, které jsou podmíněně propuštěni domu.

Závěr

Na oddělení sociálně-právní ochrany dětí a mládeže jsem se snažila v rámci možností a zkušeností zařadit do každodenních činností.

Při vykonávání práce na tomto oddělení jsem získala spoustu informací a znalostí o delikventních klientech a ochranných opatřeních, které lze využít a zákonech vztahujících se k této práci. Především jsem se zabývala spolu s kurátory péčí o nezletilého Karla a pomoci rodičům se zvládnutím této situace.

Dále jsem měla možnost seznámit se s informačním operačním systémem, kartotékou, dokumenty, terénní sociální prací, s průběhem soudních řízení, spoluprací s exekutory...

První hypotéza zvolená na začátku mé práce zněla:

Kurátor pro děti a mládež přes veškerou snahu mnohdy neovlivní budoucí jednání a chování svého klienta

- přesvědčovat někoho jak by se měl chovat a jaké společenské normy by měl dodržovat se může mnohdy stát nadlidským úkolem. Příkladem tohoto je život Karla: jeho problémy nastaly již v ranném věku. Postupem času se stával nezvladatelným – lhaní, krádeže, záškoláctví, špatný prospěch, útěky, toulání, trestní činnost, užívání návykových látek...

Tomuto chování se kurátor a rodiče snažili zabránit: pedagogicko-psychologická poradna, dětské letní tábory, kroužky, doučovatelky, středisko výchovné péče, péče psychiatra, neurologa, dovolené v zahraničí, odměny, individuální docházka do speciální třídy

I přes veškeré snahy všech téměř žádná náprava bohužel nenastala.

Druhá hypotéza zněla:

Kurátor pro děti a mládež by rád věřil v nápravu svých klientů, ale často s obavami, že se nedostaví.

- Příkladem této hypotézy je život Moniky. Její problémy nastaly při seznámení se s Karlem na diskotéce – sexuální styk před patnáctým rokem, upřednostňování kamarádů před rodinou, úteky s Karlem, záškoláctví, neplnění školních povinností, kouření, alkohol...

Proti tomuto se kurátor s rodiči snažili dělat opatření: doučování, kroužky, včasná docházka domu, hlídání pošty, časté rady a rozhovory s kurátorem, snaha o zamezení v kontaktu s Karlem...

Toto svědčí o tom, že vzájemná důvěra mezi kurátorem, rodiči a mladistvými je velmi důležitá. Z toho plyne, že mladiství bychom měli chápat a pomoci jim se zapojit do rodinného a společenského života s ohledem na jejich předešlou výchovu a prostředí ve kterém vyrůstaly. Podle mého názoru je to jeden z předpokladů, jak by se mohli vyhnout nesprávnému řešení nadcházejících životních situací.

Použitá literatura:

1. Ministerstvo práce a sociálních věcí, *Sborník přednášek z národní konference Společnosti sociálních pracovníků*. Praha: JAN, 2000.
2. Gilbert, G. *Bratr vyvržených – kněz na pařížské periferii*. Praha: Portál, 1993.
3. Gilbert, G. *Až do krajnosti – kněz mezi mladými na okraji společnosti*. Praha: Portál, 1994.
4. Goldmann, R. *Kapitoly ze sociálních disciplín*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003.
5. Chmelík, J. *Vyšetřování trestné činnosti mládež a páchané na mládeži v teorii a praxi*. Praha: Ministerstvo vnitra, 1995.
6. Matoušek, O. Kroftová, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 1998.
7. Němec, J. *Psychopatie a kriminalita*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1993.
8. Vocilka, M. *Náplň činnosti středisek výchovné péče pro děti a mládež*. Praha: TECH MARKET, 1996.
9. Černíková, Makariusová, *Úvod do penologie*. Praha: Sociálně-právní institut, 1997.
10. Navrátil, P. *Teorie a metody sociální práce*. Brno: 2001.
11. Řezníček, I. *Metody sociální práce*. Praha: Posté restante, 1994.
12. Koudelková, A. *Psychologické otázky delikvence*. Praha: Victoria Publishing, a. s., 1995.
13. ÚZ *Sociálně-právní ochrana dětí*. Ostrava: Sagit, 2004.
14. Vymětal, J. *Rogersovská psychoterapie*. Praha: Český spisovatel, 1996.

Seznam příloh:

1. Orientační zpráva z pohovoru s dítětem v pěstounské péči.....str	.01
2. Rozhovor s rodiči a mladistvým Karlem.....	02
3. Návrh na nařízení ústavní výchovy.....	03
4. Návrh na nařízení předběžného opatření.....	05
5. Zpětvzetí návrhu na nařízení ústavní výchovy.....	07
6. Záznam z rozhovoru s Monikou a rodiči.....	08
7. Rozhovor s Monikou.....	09
8. Výpověď nezletilého Karla.....	010
9. Výpověď nezletilého Karla.....	011
10. Záznam o návštěvě dětí.....	012
11. Rozsudek o zamítnutí nařízení ústavní výchovy.....	014
12. Záznam z rozhovoru s Monikou.....	015
13. Změny týkající se Zákona č.218/2003 Sb.....	016
14. Fotodokumentace	018

Zpráva o orientačním pohovoru s dítětem v pěstounská péči ze dne....

Karel ...bytem u poručníka Libora M.

Poručníci uvádějí stále přetrvávající výchovné potíže, ale s ohledem na předchozí problémy výrazné zlepšení. Hodně problémů se nakumulovalo během loňského školního roku (v té době navštěvoval 5.tř.), kdy docházelo ke střetům mezi Karlem a jeho třídním učitelem. Karel narušoval výuku, byl agresivní ke spolužákům apod. Jeho nevhodné chování se několikrát řešilo jak na půdě ZŠ za přítomnosti psychologa PPP, tak na půdě PPP, ale i pobytem ve SVP. Dop. asistentka fungovala asi 3 měsíce (střídaly se družinářky). Po prázdninách dělal Karel opravnou zkoušku z matematiky.

Při přechodu Karla do 6. ročníku se stav upravil. Při střídání učitelů moc "neprovokuje", i když v žák. knížce jsou velmi časté poznámky za zapomínání, neplnění domácích úkolů apod. Dle poručníků se stav z pozice školy velmi zlepšil, velmi zřetelně se objevuje snaha o vstřícné jednání společně s častějšími kontakty. Tentokrát nemá třídní důtku, což berou jako velký úspěch. Domnívají se, že zlepšení je patrné zejména v oblasti koncentrace, ale přetrvává naprostý nedostatek volního úsilí. Neustále vyžaduje, aby se mu někdo věnoval a vymýšlel mu i volnočasové aktivity, což je velmi zatěžující faktor pro všechny zainteresované. Karel se sám nedokáže zabavit, kamarády v podstatě také nemá. Poručníci ho zkoušeli zapojit do různých zájmových kroužků, ale jeho zájem je povrchní, krátkodobý. Všude kde se objeví má potíže, dokáže „rozhodit“ celý kolektiv. Doma s ním potíže nejsou, když se nechá napokoji a nic moc se po něm nevyžaduje, kromě sklonů k extrémnímu lhaní a občasným útěkům..

Prospěchově je na dostatečných. Největší potíže mu dělá matematika hrozí mu propadnutí. Má zajištěno doučování a slibuje, že se pokusí známky zlepšit.

Závěr: milý, vstřícný kluk, který působí kladným a sympatickým dojmem. Výchova v rodině je harmonická založená na laskavém, ale důsledném přístupu (z chlapcova pohledu), kde se cítí dobře. Z pohledu poručníků je nutný velmi citlivý individuální přístup, tolerování odlišného naturelu dítěte. Dle jejich sdělení se prozatím nepodařilo probudit zájem pro jakoukoliv činnost, snad s výjimkou fotbalu, kam Karel dochází. Rezervy jsou zejména v přístupu ke školní práci. V této oblasti vyžaduje důsledný dohled a systematickou pomoc.

V současné době jsou poručníci v trvalém kontaktu se soc. prac. OPD p. Č. , což je v zájmu všech zainteresovaných osob a dá se říct, že i Karel má tendenci přiblížit své chování k normálu, má-li pocit, že na něj dohlíží někdo mimo rodinu.

Dop. při potížích možnost dalších konzultací v poradně nebo na OPD OÚ v určené dny.

Mgr.
psycholog

Záznam ze dne...2003

rozhovor s pěstouny a mladistvým KARLEM

Situace je na hraně, protože Karla propustili za 14 dní ze střediska výchovné péče (z důvodu nespolupráce a útěku), byl to jeho 2. pobyt.. Oba pěstouni sdělili, že v jejich anamnestických údajích se nezměnilo nic-bydlí stejně tam jako před tím (v rodině s mamčinými rodiči - tito mají samostatný byt). V SVP byl i v 1. pozici (nutné vyloučit zkratovéjednán).

V 5. třídě byl v SVP na 1. pobytě. Pak následovalo určité zlepšení.

Poruchy chování se u ml. rapidně zhoršili za poslední 2 měsíce. O prázdninách si chodil domů kdy chtěl. Pěstouny neposlouchá. Dle nich je ovlivněn závadovou partou apod.). Pěstouni pochybují, že by jeho změna souvisela se zamilovaností. Chlapec v minulosti u MUDr. K.. a v PPP - Dg. jako LMD; dále u PhDr. Ve škole chování u některých učitelů dobré, u některých jako špatné - psali se petice aby tento chlapec nechodil do třídy s dětmi rodičů (které psali petici). Celkově ve škole známí jako průšvihář. Od 3. třídy potíže s chováním.

Nyní na 10. ZŠ,

Kouří a je podezření, že v minulosti měl kontakt s marihuanou.

Je nutné zjistit vliv dospívání Dg. u pěstounů, vliv party.

Během rozhovoru jsem neprozřetelně prozradil biologického otce ml. - tento to slyšel.

Pak jsem se pěstounům omluvil. Zřejmě byla omluva přijata.

výhled: klient objednan za 7 dní, zjistit zda bude Dr. ochotná nám dát výstupy z SVP pěstouni zajistí u MUDr. K konzultaci. Pěstouni zajistí odběr moči a krve pro vyloučení abúzu drog spojím se s dr. V.

kurátor pro mládež, psycholog

Návrh na nařízení ústavní výchovy
§ 46 odst. zákona o rodině

Okresnímu soudu ve...
 opatrovnické oddělení, dat. 2003

Věc: péče o nezl. KARLA M., nar.... , bytem.... ,
 Navrhovatel: Libor M.- poručník, nar.... bytem...
 Věra M. -manželka poručníka, nar..., bytem tamtéž

Návrh na nařízení ústavní výchovy nezl. KARLU M. nar....bytem...

I.

Nezl. byl svěřen v 16-ti měsících do pěstounské péče, poručníkem byl stanoven LIBOR M. Rodiče nezl. byly zbaveni rodičovské zodpovědnosti.

V předškolním věku se začala projevovat hyperaktivita KARLA M. Měl občas výkyvy v chování - nevyzpytatelné, převážně mezi vrstevníky (např. ve školce). Doma byl úplně jiný. Karel nás oslovuje mami a tati. Karel ví, že jsme jeho pěstouni. O biologických rodičích jsme se nebavili, nemyslíme si, že jeho původ má vliv na jeho chování, protože on to ví od malička.

Od třetí třídy začal být ve školní výuce neovladatelný - nerespektoval učitele (spíše učitelky), vybíral si učitele. Ti, kteří mu dali jasná pravidla a řád, ty poslechl. Navštěvovali jsme PhDr. Prof. M.- v... byli jsme ve spojení s ředitelkou Dětského centra

Odborníci zjistili, že Karel má LMD. Byl vyšetřen na EEG. Ve čtvrté třídě jsme změnili školu - chlapec začal navštěvovat 10.ZŠ. Zde je až do současnosti. Zde potíže s chováním Karla pokračovaly - v páté třídě nastalo kritické období. Karel se projevoval i agresivně vůči spolužákům, jejich rodiče si ve škole stěžovali. V páté třídě jsme dali KARLA do střediska výchovné péče, kdy byl měsíc - důvody byly : agresivita mezi spolužáky, výkřiky, plivání, nekázeň ve třídě a vůči učitelům. Učitelé nebyli schopni učit. Doma jsme pozorovali provokace i deptající chování převážně k matce.

Po pobytu ve Středisku výchovné péče nastalo zlepšení. Karel měl ve škole asistentku. Navštěvoval biofeedback. Náš syn se zlepšil v prospěchu i v chování. Mohlo to být i tím, že měl jiného třídního učitele. Výlevy afektů byly pořád - změnil se však přístup školy, chlapec vyžadoval zvláštní přístup.

V osmé třídě se Karel začal pomalu zase s chováním horšit včetně prospěchu. Začal krást, ukradl svému dědovi peníze, museli jsme před ním vše zamykat. Ukradl v našem zahradnictví v šatně peníze zaměstnancům. Na konci osmé třídy byl negativistický - nic se mu nechtělo, kazil si známky (věděl, že vysvědčení v 8.třídě je důležité, ale podcenil to). Do té doby Karel nikdy neutekl - někdy si sbalil věci, jako že půjde, ale nikdy to neudělal.

Prázdniny po osmé třídě byly kritické -Karel si dělal prakticky co chtěl, vyvrcholilo to krádeží autorádia ve spolupachatelství, kdy hlídal, zda někdo nejde. Začal chodit domů, kdy chtěl - např.odešel z domu po 01:00 hod.

Prodal všechny svoje věci (mobilní telefon, walkmany, diskman atd.), postupně bral doma šperky. Hodnota odzcizených šperků je značná. Na konci prázdnin několikrát utekl z domu - většinou na dva dny.

....2003 jsme opět kontaktovali Středisko výchovné péče a zařídili pobyt, z kterého byl pro jeho útek vyloučen. Karel v SVP Domek nespolupracoval.

Kontaktovali jsme i kurátora pro mládež - i s tímto Karel nespolupracoval.

V současné době, když je mimo domov, nenavštěvuje ani školu, má neomluvenou absenci v několika desítkách hodin.

Domníváme se, že jsme vyčerpali všechny možnosti, jak na syna působil a pomoci mu.

Nezbývá nám než navrhnout vydání tohoto r o z s u d k u:

Nařizuje se ústavní výchova nezletilému Karlu M... nar...., bytem....

V....dne....2003

Okresní soud
Opatrovnické oddělení

Návrh na nařízení předběžného opatření nezl. KARLU K. nar.....bytem.....ul....dle ustanovení § 76 a) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů

Matka: Edita Ch., nar...

Otec: Josef Ch., nar.....

Oba rodiče byly rozsudkem Obvodního soudu v Praze zbaveni rodičovské zodpovědnosti nezl. Karla Ch., (později M.) Rozhodnutí nabylo právní moci dne....roku 1990

Jiné osoby odpovědné za výchovu:

LIBOR M. (opatrovník dle § 76 zák. o rodině), nar. 1956, bytem

VĚRA M. (manželka opatrovníka), nar. . .1956, bytem tamtéž.

Odůvodnění návrhu:

Nezl. bydlí se svým opatrovníkem Liborem M. a s jeho manželkou v domě. Rodina bydlí samostatně, dům je v jejich osobním vlastnictví - o velikosti. 4+1. Obytné místnosti jsou první kategorie. Bydlení všem vyhovuje - bytové podmínky jsou vyhovující. Rodiče nezl. Karla Ch. byly v minulosti zbaveni rodičovské zodpovědnosti a nezl. byl svěřen do péče opatrovníka Libora M. Později udělil soud opatrovníkovi souhlas k tomu, aby směl podat žádost na změnu příjmení nezl. Karla Ch. - tomuto bylo vyhověno a nezl. se nyní jmenuje Karel M. Nezl. oslovuje opatrovníka a jeho manželku táto, mámo. Nezl. ví, že je z pěstounské péče, zná jména biologických rodičů — o těchto si ale se svými pěstouny v minulosti nebavil. Nezletilý má za sebou již celou řadu vyšetření (psychologické), byl v péči Pedago-psychologické poradny pro LMD, hyperaktivitu a školní neúspěch.

Rodiče se snažili “živé“ chování chlapce zvládnout ve spolupráci s odborníky. Potíže s chováním chlapce se datují již od jeho tří let podrobně je to uvedeno v návrhu rodičů na ústavní výchovu. Potíže s chováním se nejprve projevovali ve škole a mimo rodinný systém. Nezl. měl v minulosti asistentku, v páté třídě byl na jednoměsíčním pobytu ve Středisku výchovné péče - poté se chlapec zklidnil, začal respektovat učitele, změnil přístup k povinnostem. Zhoršení nastalo v osmé třídě, kde se projevy poruchy chován začaly projevovat i v rámci rodiny. Chlapec si neplnil své povinnosti, neučil se, rodiče podváděl, lhal, ukradl dědečkovi peníze, ukradl v zahradnictví (které patří pěstounům) peníze zaměstnancům. Na konci 8. třídy chlapec přestal respektovat rodiče.

O letních prázdninách (červenec srpen 2003) začínají útěky Z domu. Chlapec odcizil šperky rodičům ve značné hodnotě, prodal si své věci (diskman; telefon; walkman; oblečení). Chlapec ve spolupachatelství odcizil autorádio (usnesení PČR). Rodiče vyhledali znovu pomoc ve Středisku výchovné péče, kde byl chlapec o prázdninách umístěn-tento ale utekl ze zařízení a nehodlal s nikým spolupracovat. Nespolupracoval ani s kurátorem pro mládež (září 2003).

V současné době je chlapec střídavě na útěku a střídavě doma. Nezl. Karel nechodí do školy (chlapec je aktuálně v 9. třídě 10. Základní školy ve.... Opatrovník se svojí manželkou nejsou schopni jej do školy dopravit-v době útěků (např. přes týden) mu také narůstá neoml. absence. Oddělení sociálně právní ochrany má informace o tom, že se chlapec pohybuje v závadové partě (taktéž záškoláci), mezi bezdomovci a je také v kontaktu s osobami, které konzumují psychoaktivní látky. Nezl. Karel sdělil, že užíval pouze marihuanu - ale výsledky testů, na které měl jít nechtěl zveřejnit. Chlapec je kuřák, disponuje na útěcích větším obnosem peněz, požívá alkoholické nápoje.

Chlapec je v současné době doma agresivní, nechodí do školy, toulá se, nebo je na útěku, opatrovník se svojí manželkou nejsou schopni jej kontrolovat, Chlapec je nevladatelný, vyhrožuje rodičům fyzickou likvidací, nerespektuje je.

Vzhledem k tomu, že příznivý vývoj nezletilého Karla M. je vážně ohrožen nebo narušen, navrhuje vydání tohoto usnesení:

Okresní soud ve nařizuje podle § 76 a) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu ve znění pozdějších předpisů **předběžné opatření**, kterým se nezletilý Karel M., nar... svěřuje do péče Dětského diagnostického ústavu a střediska výchovné péče pro děti a mládež v...

Příloha: kopie usnesení PČR

Odbor sociálních věcí Magistrátu města ...

vedoucí odboru sociálních věcí

Ve dnerok 2003

Věc: Zpětvzetí návrhu na nařízení ústavní výchovy dle § 46 zákona o rodině-DVOJMO

Dne 29.9.2003 jsme u Okresního soudu ve... podali návrh na nařízení ústavní výchovy Karlu M. nar. ... bytem..., který nám byl svěřen do pěstounské péče a jeho opatrovníkem byl ustanoven Libor M.

Sdělujeme soudu, že výše uvedený návrh bereme v celém jeho obsahu zpět ve smyslu ustanovení dle § 96 o.s.ř. a žádáme, aby toto soudní řízení, dosud vedené u Okresního soudu ve.... bylo z tohoto důvodu zastaveno.

Zpětvzetí svého návrhu odůvodňujeme tím, že na základě předběžného opatření dle Usnesení 32I/90-48 ze dne 1.10.2003, byl nezl. Karel předán do péče Dětského diagnostického ústavu v ...a během téměř 3 měsíců se jeho chování a jednání stabilizovalo tak, že jeho výchovu jsme společně schopni zvládnout a vzít jej zpět do své rodiny, kde mu poskytneme veškerou potřebnou péči a výchovu.

Na základě podstatného zlepšení chování nezletilého, není již zde zákonný důvod pro nařízení ústavní výchovy a ani pro další trvání předběžného opatření. Předběžné opatření soudu bylo vydáno dle § 76a o.s.ř. a dle odst.4 toto trvá po dobu 3 měsíců.

Z důvodu, že návrh na zahájení řízení ve věci samé bereme nyní zpět v plném rozsahu, žádáme aby v tomto řízení nebylo pokračováno s tím závěrem, že nezl. Karla si bereme zpět do své pěstounské péče a zavazujeme se plnit veškeré povinnosti, které nám zákon o pěstounské péči ukládá.

Usnesením Okresního soudu ve... č.j. P 321/90 ze dne 10.11.2003, které nám bylo doručeno až dne 15.12.2003, byl opatrovníkem Karla M. ustanoven Magistrát města, s tímto orgánem úzce spolupracujeme, a proto proti tomuto nemáme námitek.

.....
Libor M.

.....
Věra M.

Záznam ze den 19.1.2004 ve věci nezletilé Moniky

V souvislosti s útekem Moniky z domova a neomluvenou absencí ve škole jsem na OPD pozvala rodiče i nezl. Moniku. Nejprve jsem chtěla hovořit s rodiči i Monikou zvlášť, všichni přítomní s tím souhlasili.

Rozhovor s rodiči:

Sdělila jsem jim důvod svého pozvání, požádala jsem je o stanovisko k chování Moniky doma i ve škole.

Nejprve začala mluvit matka, která měla hlavní slovo téměř po celou dobu. Sdělila mi, že Monika neměla v minulosti žádné problémy, vše začalo teprve nedávno, zhruba v prosinci minulého roku. Monika společně se svou kamarádkou Veronikou G. i na jedné diskotéce-v Áčku potkala Karla M. se kterým posléze začala chodit. Zdá se, že se Monika do Karla zamilovala, jelikož ji posléze ještě dvakrát navštívit přímo doma. Při jeho poslední návštěvě se o něm rodiče dozvěděli, chtěli jej z bytu vyhodit, ten však byl snolečně s Monikou v pokojíku zamknutý. Z domu utekl oknem, za ním posléze utekla i Monika. Na druhý den se domů vrátila, večer však odešla do Áčka a od té doby domů nepřišla. Matka nedokázala pochopit, proč to Monika vlastně provedla. Dle jejího názoru za všechno může Karel M. Kdyby ho Monika nepotkala, určitě by seto nestalo. Poukázala jsem na to, že to nemá se Karlem nic společného, tady se jedná o Moniku, vše je pouze o ní. Kdyby Monika nepotkala Karla, potkala by někoho jiného. Pokud se rozhodla, že z nějakého důvodu uteče, mohla by utéct s kýmkoliv. To p.P. uznala, přesto uvedla, že se nemůže s tímto smířit, KAREL není pro Moniku vhodný partner. Poznamenala jsem, že je to sice možné, Monice však nelze takový vztah zakázat, nic by to neřešilo, nemá to smysl.

Chtěla jsem vědět něco o tom, jak se Monika chová doma, jaký má režim, jestli jsou doma stanovená nějaká pravidla. Matka byla opět dramaticky výmluvná, řekla mi, že doma samozřejmě pravidla stanovená jsou, Monika je však občas nedodržuje. Vyzvala jsem matku, aby mi konkrétně řekla, o jaká pravidla se jedná, a jaké vyvozují důsledky z toho pokud se Monika pravidly neřídí. Do toho se vložil otec a poznamenal, že Monika má soukromou doučovatelku, která k ní dochází téměř každý den. Z toho vyplývá, že se Monika přes týden zdržuje doma, nikam ven s kamarádkami nechodí. Přes víkend takovou možnost má, měla by se vracet do šesti hodin večer domů. Stává se však, že toto Monika nedodrží a přijde domů o hodinu i o dvě hodiny později. Otec poznamenal, že z toho zpravidla žádné důsledky nevyvozují, většinou se snaží Monice domlouvat, nikdy vůči ní nepoužili žádný fyzický trest. Chtěla jsem vědět, pokud se snaží otec Monice domlouvat, jakým způsobem reaguje matka. Matka přiznala, že v takovém případě na Moniku často křičí, někdy se ptá s kým byla a z jakého důvodu nepřišla včas domů. Monika nimi většinou odmítá komunikovat, občas něco odpoví na půl pusy. Zajímalo mě, jestli je tento způsob trestu pro Moniku účinný nebo svůj pozdní příchod opakuje znovu. Otec dodal, že to nemělo prozatím žádný výsledek. Namítla jsem, že by nebylo nutné prozatím měnit pravidla, bylo by dobré zaměřit se zejména na důsledné použití trestu v případě, že Monika stanovená pravidla nedodrží. Nyní zcela postačí, když bude Monika poctivě chodit do školy a nezopakuje svůj útek z domova. Pravidla domácnosti mohou zůstat stejná jako doposud. Bylo by ovšem dobré, kdyby Monika při každém odchodu z domova hlásila, ke komu jde, s kým bude, kde bude, případně předala telefonický kontakt na osoby se kterými se bude zdržovat. Rodiče tak budou mít možnost vše si ověřit. Pokud Monika nepřijde včas domů, měla mít následující den domácí vězení (dle rodičů je to nejúčinnější trest). Rodiče s tímto souhlasili, pokusí se těmito pravidly řídit. Domluvili jsme se na tom, že prozatím nebudeme mít na Moniku vyšší nároky, pokud by dodržovala tato základní pravidla, můžeme to považovat za úspěch. Teprve, až se tato pravidla osvědčí, můžeme na ni začít klást další nároky. Požádala jsem rodiče, jestli si mohou s Monikou nyní promluvit o samotě.

Rozhovor s Monikou

Představila jsem se Monice jako kurátor pro mládež, sdělila jsem jí důvod její přítomnosti na našem oddělení. Vysvětlila jsem jí, že se nyní budeme spolu vídat pravidelně. Vyzvala jsem Moniku, aby mi osobě něco řekla. Monika se zmínila o tom, že chodí do 8.ročníku, škola jí údajně moc nejde. Na vysvědčení měla vždy několik čtverek, proto k ní téměř každý den dochází doučovatelka. Dle Moniky mají k sobě obě dívky kamarádský vztah, hodně si spolu rozumí. Přes týden nemá Monika vůbec čas chodit ven, právě kvůli doučování. Má spoustu kamarádek, s nimi tráví většinu svého času. Přiznává, že upřednostňuje kamarády před vlastní rodinou, doma jí to nebaví, nudí se tady. Když jsem se zeptala na matku, Monika nasadila lhostejný výraz a ohodnotila ji jako „blbou“. Hned jsem Monice vytkla, že se tímto způsobem vyjadřuje o své matce, možná by pro ni mohla mít lepší výraz. Monika podotkla, že lepší výraz nemá. Zajímalo mě, jaký má ke svému postoji důvod. Monika se zmínila o tom, že se jí mamka neustále něco vyptává, stále stejné stereotypní otázky, na které ji nebaví odpovídat. Když Monika něco provede nebo přijde později domů, matka na ni začne hned řvát, vyčítat, reaguje stále stejným způsobem, který je Monice proti srsti. Chtěla jsem vědět, kdyby matka reagovala jinak, jestli by se postoj Moniky změnil. Monika jen pokrčila rameny, neví, jestli by to k něčemu bylo. Dále jsem se zajímala o otce, jaký je, jaký k němu má vztah. Na zmínku o otci reagovala Monika již příznivěji, řekla mi, že je docela dobrý. Většinu času ale tráví v zaměstnání, domů chodí pozdě večer. Na to jsem navázala a zeptala jsem se, jestli někdy s rodiči tráví společně volný čas. Monika dodala, že skoro vůbec, občas ji otec vezme přes víkend na chatu, může si sebou vzít nějakou kamarádku. Jinak je Monika převážně se svými kamarády, mezi které patří také Veronika G. Zmínila se o tom, že příští týden jede společně s otcem a sourozenci do Alp lyžovat. Na dotaz, jestli se těší, Monika jen pokrčila rameny. Poukázala jsem na sourozence, Monika jen dodala, že si docela rozumí. Jakub je slušňák, který neumí ani říct sprosté slovo.

Výslech nezletilého

Nezletilý byl poučen o svých právech a povinnostech přiměřeně svému věku.

Prohlašuji, že jsem byl(a) komisařem řádně poučen(a), tomuto rozumím a nežádám dalšího vysvětlení.

Po seznámení s předmětem mého výslechu mohu uvést následující.

S Karlem jsem se seznámila v "A". Při seznámení jsem mu řekla, že je mi 15 let. Poté jsme se scházeli skoro každý týden, v té době ještě nebyl v diagnostáku.

Podle mě šel do diagnostáku někdy v lednu 2004.

Poprvé jsme se spolu vyspali 7.1.2004. V době, kdy jsme se vyspali si myslím, že mi není 15 let. Já již přesně nevím, jak to bylo. My jsme se bavili a kámošky řekly, že je mi 14. Tak Karel M. se mě na to ptal a já mu řekla, že za dva měsíce mi bude 15 let.

Otázka PK:

Věděla jsi, že když budeš mít pohlavní styk s Karlem M. a nemáš ještě 15 let, že bude mít velké potíže?

Odpověď:

Věděla, je mi to kvůli němu líto.

Otázka PK:

Měla jsi ještě jednou s Karlem pohlavní styk?

Odpověď:

Pak 8. 1. 2004, bylo to u nás doma.

Otázka obhájce:

Proč jsi mu říkala v tom "A", že je ti 15 let?

Odpověď:

Na začátku jsem to řekla, poněvadž jsem chtěla být starší.

otázka obhájce:

Kdy se ptal podruhé Karel kolik je ti let?

Odpověď:

Dozvěděl se to asi 2 dny poté, co jsme spolu začali chodit. To bylo ještě v prosinci 2003. Bylo to ještě před Silvestrem.

To je vše, co jsem chtěla k dané věci uvést. Protokol po přečtení shledán správným.

Kpt.....
Pol.komisař

JUDr.
obhájce

PhDr.
kurátor ml.

Monika
nezletilá

Prohlašuji, že jsem byl policejním komisařem před zahájením výsledku řádně poučen, tomuto rozumím a nežádám dalšího vysvětlení. Co se týká práva nevyprávět ,toho práva nevyužívám a vyprávět budu.

K osobě:

Jak jsem již uvedl, jsem chovancem Výchovného ústavu.... jsem svobodný a doposud jsem nebyl trestán. Pokud se týká mého zdravotního stavu tak uvádím, že jsem v minulosti neutrpěl žádné vážnější poranění, ani jsem nebyl dlouhodobě hospitalizován v nemocnici. V současné době se cítím zdrav, žádné léky neužívám, a ani nemusím. Po zdravotní stránce mně v dnešním výsledku nic nebrání.

K věci:

Co se týká předmětné věci odcizení trezoru u mých rodičů na adrese mého trvalého bydliště.... uvádím, že tento trezor jsem odcizil a k tomuto se zároveň přiznávám. Trezor jsem odcizil dne... 2004 v ranních hodinách kolem 09,30 hod. Já jsem odcizení trezoru nijak neplánoval. Dne... 2004 jsem se doma nepohodl s rodiči z důvodu, že nechci pracovat a tak jsem se rozhodl, že odcizím trezor a uteču z domu. Já jsem věděl, že v trezoru má matka uschované nějaké peníze. Ráno jsem počkal až matka odešla do prodejny a já jsem šel do ložnice rodičů, kde se nacházel v šatní skříni trezor. Uvedený trezor byl přišroubovaný ke skříni, ale já jsem ho nijak nepáčil, prostě jsem ho nazvedl a odnesl. Trezor jsem uschoval do připraveného batohu. Po odchodu z domu jsem šel za Monikou do místa jejího bydliště. Po příchodu jsem Monice všechno řekl o odchodu z domu, i o trezoru. Ona mi řekla, že se také doma pohádala s matkou a že má zákaz se semnou stýkat. Dále řekla, že chce jít pryč z domu, že doma už nechce být.. Monika si sbalila věci a společně jsme odešli. Já jsem řekl Monice, že se mi nepodařilo otevřít trezor, který jsem se pokoušel otevřít na JS ve.. ulici nevím. Já jsem se trezor pokoušel vypáčit leznou trubkou, ale to nešlo. Monika mi řekla, že musíme někoho najít a proto jsme šli směrem k nemocnici. Jak jsme šli po Benešově nábřeží, tak jsme uviděli sedět na lavičce dva kluky, kdy jednoho znala Monika. Monika mi řekla, že by to mohl otevřít on. Tohoto sme požádali o otevření trezoru, kdy od s otevřením souhlasil. Já ho znám jen od vidění. Monika mi řekla, že se jmenuje ...s otevřením souhlasil, ale požadoval za otevření 10.000,- Kč. Trezor jsme šli otevřít ke kamarádu, který sním seděl na lavičce Tento kamarád bydlí v panelovém domě, který se nachází u autobusové zastávky, která je jako poslední na Benešově nábřeží pře půl domky. Zde jsme šli do posledního patra do druhého schodu. Kdo v bytě bydlí nevím. Zde jsme začali trezor páčit, Monika se jen dívala. Asi po jedné hodině jsme trezor otevřeli, kdy jsme museli odseknout panty majzlem. Z otevřeného trezoru jsem z vzal 10.000,-Kč. a předal jsem je . Zde jsem si prohlédl celý obsah rezoru. Trezor jsme páčili nějakým páčidlem a různým nářadím. Toto páčidlo měl schované za skříni, ale potom vyndal ještě tašku s nářadím. Tato taška byla ve skříni. Po otevření trezoru jsem všechny věci co byly v trezoru předělal do batohu a trezor jsem nechal na místě v bytě. Já jsem ještě řekl že trezor mají někam uklidit, třeba zakopat. Oni s tímto souhlasili. Z uvedeného bytu jsme s Monikou odjeli taxikem, který jsme si zavolali z pevné linky z bytu. Jeli jsme do...na Pahrbek. Na Pahrbku jsme se ubytovali asi tak kolem 10,00 až 11,00 hod. Na Pahrbku jsme byli tři dny. V těchto dnech jsme byli převážně ve městě, kde jsme kupovali různé oblečení. Kolik jsem mohli utratit v nevím asi kolem 5.000,-Kč. V...jsme koupili oblečení, kalhoty, trika ponožky. Všechno drahé značky. Za ubytování jsme zaplatili 1,000,-Kč. Na pahrbku jsme byli řádně přihlášení. Dále jsme jeli....2004 vlakem z do....V jsme se ubytovali v holetu Slovan. V...jsme chodili do kina, a dále jsme utráceli. Já jsem koupil tři mobilní telefony celkem za cca. 30,000,-Kč. Dále jsme kupovali další oblečení, jako kožené boty, kabelky, brýle atd. Hodně peněz jsme utratili za jídlo chodili jsme na večere, obědy atd. Včera večer kolem 23,30 hod. jsme byli zadrženi policií na pokoji, kdy někdo zaklepal, Monika šla otevřít a po otevření policie vtrhla dovnitř a dala nám pouta. Po zadržení jsme byli převezeni z hotelu na policejní stanici, kde nevím.

Po přečtení prohlašuje obviněný, že protokol souhlasí s jeho výpovědí a nežádá jeho oprav ani doplnění

Záznam o návštěvách dětí

Jméno a příjmení dítěte:

Umístění: dětský diagnostický ústav Olomouc

(fyzická osoba odpovědná za výchovu, popřípadě zařízení, ve kterém se dítě nachází)

V souvislosti s umístěním Moniky v diagnostickém ústavu na základě předběžného opatření jsme společně s kurátorem pro mládež, navštívili toto zařízení, v současné době dočasně situované v... u Olomouce, Jelikož se jednalo o nové výchovné zařízení, představili jsme se jako kurátoři pro mládež. Hovořili jsme s ředitelem ústavu, Mgr....a etopedem, který má Moniku na starosti. Současně jsme měli možnost za asistence p.etopeda projít celé zařízení a prohlédnout si areál. Ústav se nachází na okraji města, budova je ve starším architektonickém stylu, V okolí budovy se nacházelo tábořiště a sportovní hřiště, kde se dle vyjádření etopeda provozují sportovní aktivity. Vnitřek budovy byl evidentně opravený, vše bylo téměř nové. V době naší návštěvy bylo na pobytu 6 dětí, převážně mladších než Monika. Pokoje byly určeny pro 3 děti, byly vybaveny moderním nábytkem. Dále jsme měli možnost vidět společenskou místnost a třídy, ve kterých probíhalo vyučování. Program i režim dne byl podobný jako v jiných výchovných ústavech.

Rozhovor s ředitelem ústavu

Sděлил nám, že Monika je tady téměř měsíc, doposud nebyla na žádné dovolence. Dovolenky jsou zde samozřejmě možné, většinou však až po měsíčním pobytu v ústavu. Před nástupem do zařízení strávila Monika několik dní v Koutech tato doba se nebude započítávat do celkové délky pobytu P.ředitel uvedl, že Moniku v ústavu pravidelně navštěvují rodiče, zpravidla jednou za 14 dní. Otec Moniky působí rozporuplným dojmem. Zajímalo jej, proč nejsou v ústavu mříže, a jestli mohou odtud děti utíkat. S matkou se Monika několikrát nepohodla v telefonu, svědky těchto hovorů bylo několik zaměstnanců ústavu. I během návštěvy se stalo, že se Monika s rodiči pohádala. Většinou to bylo kvůli Karlovi nebo výslechům na policii. Monika je společenská, komunikativní, velmi rychle se dokázala přizpůsobit prostředí ústavu, Našla si zde kamarády, jednou z nich je i chovankyně, která je zde opakovaně za útěky, drogy a několikanásobnou trestnou činnost. Monika se chová rovněž velice přátelsky i k opačnému pohlaví, neustále tady s někým flirtuje apod. P.ředitel se domnívá, že Monika se nejeví jako dítě, které by mělo být po skončení pobytu propuštěno zpět do rodinného prostředí. Spěše by se přikláněl k nařízení ústavní výchovy.

Rozhovor s etopedem

Hovořili jsme s etopedem, p.... , který má Moniku na starosti, je s ni téměř v každodenním kontaktu. Sděлил nám, že se prozatím příliš nepodařilo Moniku rozmluvit. Je hodně uzavřená, o Karlovi se nerada zmiňuje. V každém případě je hodně společenská, celkem rychle se adaptovala na podmínky v ústavu. Našla si zde kamarádku, která je tady jednou z nejhorších. S ní si jednou naplánovala útěk; nakonec však k tomu nedošlo. Monika se chová velmi přátelsky také k chlapcům, často zde s někým koketuje nebo se po někom „plazí“. Rodiče sem za ní pravidelně jezdí, občas dojde k nějaké hádce nebo konfliktu. Etoped se zmínil o toni, že Monika čeká na dopisy od Karla i od ostatních kamarádek. Mrzí ji, že jí nikdo nepíše. Vzhledem k tomu, že Monika opakovaně utíkala z domova a páchala trestnou činnost, p. etoped se přiklání k nařízení ústavní výchovy. Pokud k tomu dojde, Monika by měla být zařazena do dětského domova se školou. Domnívá se, že okolnosti, které předcházely předběžnému opatření, jsou natolik závažné, že jiná alternativa nepřichází v úvahu. Pravdou je, že rodiče o stanovisku diagnostického ústavu nejsou informováni, v této fázi s tím rozhodně nebudou souhlasit. Bude nutné s nimi o tomto promluvit, zkusit jim vysvětlit, co toto výchovné opatření znamená a co všechno obnáší.

Rozhovor s Monikou

Moniku jsme zastihli ve třídě během přestávky, bylo zjevné, že nás nevidí moc ráda. Během hovoru mi sdělila, že je na nás našťvaná, protože tady díky nám musí být. Chtěla jsem vědět, jak se Monice daří, jestli je spokojená. Monika uvedla, že je to tady docela dobré, raději by však byla doma. V souvislosti s tím se ptala, co bude následovat po skončení pobytu. Vysvětlila jsem jí, že to prozatím není jisté. Zajímalo mě, co Monika vlastně očekává. Zcela jednoznačně mi řekla, že počítá s tím, že se vrátí domů, ve výchovném zařízení zůstat nechce. Doposud s ní nikdo o tomto nemluvil, přestože je téměř denně v kontaktu s etopedem. Zeptala jsem se na rodiče, jak probíhají jejich návštěvy. Monika utrousila, že docela dobře, občas se s matkou pohádá kvůli výpovědi na policii, jednou jí mamka vyčetla, že se tady tahá s klukama. S rodiči za ní jezdí i nejmladší sestra Dominika. Monika se zmínila, že jí má ze sourozenců nejradši, nejvíce jí chybí. Chtěla vědět, co dělají kamarádky ze... zmínila se, že jí nikdo z nich nepíše. Požádala mě, abych je všechny pozdravovala. Opatrně se zeptala na Karla, řekla jsem jí, že jí nemohu poskytnout žádné informace. Ani jí to moc nepřekvapilo, řekla mi, že to očekávala.

Celkově nebyla Monika příliš sdílná, odpovídala s nechutí, téměř otráveně. Vypadalo to, že asi tuší, co bude v nejbližší době následovat. Zmínila jsem se o nastávajícím soudním jednání, vysvětlila jsem jí, oč se vlastně jedná. Monika uvedla, že už před nedávnem byla kvůli prostudování vyšetřovacího spisu. Sdělila mi, že byla její výpověď na policii pravdivá, skutečně neměla s trezorem nic společného, ani jej s Karlem neotvírala. Dle tvrzení vyšetřovatelky to však bylo jinak, také Karel vypovídal v její neprospěch.

Rozloučili jsme se s tím, že se uvidíme při soudním jednání, pokud by Monika chtěla s námi hovořit.

Zapsala: kurátorka pro mládež

Rozsudek jménem Republiky

Okresní soud ve... rozhodl soudcem JUDr. Josefem H. ve věci nezl. Moniky, nar. ...1989, zast. Opatrovníkem Magistrátem města, dcery Ing. Dany P., nar....Jiřím P., nar...oba bytem...,zastoupených advokátkou JUDr. Zdeňkou P. se sídlem Masarykova...,za účasti Okresního státního zástupce ve...o návrhu Magistrátu města...

Takto:

- I. Návrh Magistrátu města na nařízení ústavní výchovy nezl.se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění

Magistrát města podal návrh na nařízení ústavní výchovy nezletilé, která se dopustila trestných činů, je lehce ovlivnitelná, dává přednost kamarádům před rodiči, kteří mezi sebou mají déletrvajících konflikty.

Oba rodiče nesouhlasili s nařízením ústavní výchovy, protože nezletilou jsou schopni vychovávat a ona už si svoje chyby uvědomila.

Soud provedl dále dokazování usnesením zdejšího soudu ze dne...2004, ze kterého vyplývá, že nezletilá byla předběžným opatřením předána do péče Diagnostického ústavu Olomouc, protože se dopustila trestných činů, utíkala z domova a ve škole neplnila svoje povinnosti.

Oba rodiče shodně uvedli, že jsou schopni nezletilou zvládnout a radí se s odborníky. Předložili potvrzení dětského psychiatra o tom, že probrali dosavadní situaci a problémy nezletilé. S dcerou jsou v kontaktu a věří, že, „metodou cukru a biče z Moniky něco bude“. Uvedli, že v ústavu se naučí další negativní věci, protože jsou tam děvčata které mají zkušenosti s drogami. Předtím než byla umístěna v ústavu se dopouštěla útěků proto, že jí k tomu vyprovokoval a navedl nezletilý Karel.

Ve zprávě Dětského domova Kouty se uvádí, že nezletilá se adaptovala snadno a lehce a autoritu respektovala bez výhrad. Snadno se však podřizovala, přejímala negativní vlivy a velmi snadno se dala přemluvit k útěku. Téměř denně byla v kontaktu s rodiči — telefonicky i při návštěvách. Její vztah k rodičům je spíš chladný a účelový. Dne2004 ze zařízení utekla.

V Diagnostickém ústavu a středisku výchovné péče v Olomouci bylo provedeno komplexní vyšetření a hodnocení nezletilé. Nezletilá se chová nekriticky, intelektové schopnosti jsou v pásu podprůměru, je výrazně otevřená vůči pudovým impulsům. Potřebuje výchovné prostředí s pevnými hranicemi. Návrat nezletilé do rodiny je problematický.

Z provedených důkazů vyplývá, že vývoj nezletilé je ve smyslu § 46 odst. 1 zákona o rodině vážně narušen. Rodiče v současné době projevují snahu změnit svoje výchovné metody a působení na dceru. Na straně rodičů neexistuje žádná překážka, která by jim bránila ve výchově nezletilé. Výchova nezletilé u rodičů není vážně ohrožena, protože rodiče jsou schopni ji vychovávat a soud uvěřil jejich výpovědi v tom, že není účelová. Nezletilá je umístěna v ústavním zařízení od 2.8.2004 a měla možnost poznat důsledky svého chování. Nařízení ústavní výchovy je krajním řešením, před ním je třeba ověřit všechny možnosti další výchovy ve stavajícím prostředí. Proto soud návrh na nařízení ústavní výchovy zamítl

V daném případě nenastaly žádné okolnosti, které by měly mít za následek náhradu nákladů řízení některému z účastníků. Proto soud rozhodl ve smyslu ust. § 146 odst. 1 písm. a) věta první o.s.ř. tak, jak je uvedeno ve výroku.

P o u č e n í: proti tomuto rozsudku lze podat odvolání do 15 dnů od dne doručení, ve 3 vyhotovení, prostřednictvím zdejšího soudu ke Krajskému soudu v...

Okresní soud ve.... dne 22. listopadu 2004

Záznam ze dne 11. 4. 2005 ve věci nezl. Moniky

Na základě předchozí domluvy se na OSPOD dostavila Monika. Uvádí, že prozatím je doma všechno bez problémů, s matkou i otcem vychází docela dobře. Pravdou je, že se matka zbytečně strachuje, nechce ji nikam pouštět. Neustále se na něco ptá, nedůvěra z minulosti je v ní hluboce zakořeněná. S otcem už je dle Moniky lepší domluva, pokud se s matkou domluví, většinou ji leccos dovolí. Před týden Monika nikam nechodí, ze školy jde rovnou domů, pak se věnuje škole. V současné době už za ní doučovatelka dochází pouze jednou týdně, zbytek se Monika učí sama. Musí to nějak zvládnout, připouští, že je to pro ni docela náročné. O víkendu ji rodiče většinou pouští ven za kamarádkami, musí se však vracet v určitou dobu domů. S tímto Monika nemá problémy, dodržuje předem stanovená pravidla. Co se týče Karla, s tímto už Monika dlouhou dobu nechodí, ani ji nezajímá. Před nedávnem ji navštívil ve škole, chtěl vědět, jak to s nimi vlastně je. Monika mu oznámila, že už s ním nechodí, ani s ním nechce mít nic společného. Od té doby o něm nic neslyšela, nepíše si s ním ani netelefonuje. Je ráda, že to už všechno skončilo, ke Karlovi už nemá žádný vztah. Svěřuje se, že si v současné době dopisuje s klukem přes internet, už mají domluvenou první schůzku.

Na diskotéky ani za zábavou Monika nechodí, má obavy z toho, že by ji rodiče nepustili. Neměla odvalu se na to zeptat, možná to v nejbližší době zkusí. Mluvíme o tom, že díky tomu, co se v minulosti odehrálo, rodiče Monice nedůvěřují, mají obavy z toho, že by se zase mohlo něco přihodit. Monika by to měla pochopit, měla by se pokusit jejich důvěru zase získat. Bude to však nějakou dobu trvat, jen na základě dobrých zkušeností rodičů se může vzájemná důvěra zase obnovit.

Chtěla jsem vědět, jak to má Monika s nástupem na učiliště. Uvedla, že si chtěla podat přihlášku na kadeřnici do..., dle sdělení výchovné poradkyně by ji tady ovšem nepřijali. Proto se rozhodla nastoupit na SOU gastronomie, podala si přihlášku na učební obor kuchařka. Monika si není jistá, jestli ji bude zvolený učební obor bavit, zvažovala kromě toho také servírku nebo prodavačku. Učební obor servírka jsem Monice rozmlouvala, zdůvodnila jsem to tím, že to není pro ni nejvhodnější obor. Co se týče prodavačky, to už je mnohem lepší. Pokud ji nebude kuchařka zajímat, bylo by možné v případě volných míst přestoupit na prodavačku. Prozatím však nebyla Monika přijata, musí si počkat na vyjádření učiliště.

Domluvili jsme se na tom, že se za mnou Monika zastaví zase za měsíc. Pokud se mnou budou chtít hovořit rodiče, mohou přijít společně s ní.

Doporučeno: informovat se na nezl. ve škole.

Zapsala: kurátorka pro mládež

Zápis z porady pracovníků oblasti sociálně-právní ochrany dětí obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, která se konala dne 19. 2. 2004.

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže – účinnost 1. 1. 2004

1. Změna trestního řádu

- Zrušena ustanovení 292 301 (řízení proti mladistvým) a ustanovení §§ 354 – 357 (ochranná výchova) zákona Č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon Č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní Činy a soudnictví ve věcech mládeže (zákon o soudnictví ve věcech mládeže) nově zavádí možnost změny ochranné výchovy na ústavní a opačně; příslušné návrhy je oprávněn podat rovněž orgán sociálně-právní ochrany dětí (orgán SPOD).
- Řízení v trestních věcech mladistvých koná soud pro mládež v jehož obvodu mladistvý bydlí a jestliže nemá stálé bydliště, tak soud, v jehož obvodu se zdržuje nebo pracuje; příslušný soud také sleduje, zda opatření, která stanovil jsou účinná.

2. Nová terminologie

- Mládeží se rozumí děti mladší 15-ti let a mladiství od 15 do 18 let.
- Pojem trestný čin nahrazen pojmy provinění a protiprávní Čin.
- Pojem trest nahrazen pojmem opatření; v rozsudku se nebude vyskytovat výrok „odsuzuje se“, ale „ukládá se opatření“.
- Výchovná opatření dle 15 -20 zákona o soudnictví ve věcech mládeže představují dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovné omezení, napomenutí s výstrahou. Nejedná se tedy o výchovné opatření, dle § 43 zákona č.. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.
- Trestní opatření může soud uložit mladistvému za spáchané provinění. Jedná se o obecně prospěšné práce, peněžité opatření, peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu, propadnutí věci, zákaz činnosti, vyhoštění, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem, odnětí svobody nepodmíněně.
- Orgány činné podle zákona: policejní orgány, státní zástupci a soudy pro mládež.

3. Projednávání trestné činnosti dětí, které nejsou trestně zodpovědné.

- Jestliže se dítě mladší 15-ti let, které není trestně odpovědné, dopustí činu jinak trestného, policie věc prošetří a usnesením (pro nedostatek věku pachatele) věc odloží; usnesení zašle okresnímu státnímu zastupitelství (OSZ) a zpravidla také orgánu SPOD.
- OSZ je povinno podat návrh na uložení opatření ihned poté, co se dozví, že trestní stíhání je nepřípustné.
- Soud pro mládež může dítěti uložit opatření (dohled probačního úředníka, zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného programu ve středisku výchovné péče, ochrannou výchovu). O uložení opatření dítěti mladšímu 15-ti let rozhoduje soud rozsudkem.
- Opatrovníkem dítěte pro řízení ustanoví soud advokáta; advokát není účastníkem řízení, pouze hovoří za dítě, spolupracuje se zákonnými zástupci, případně dalšími účastníky řízení.
- Obdobným způsobem bude projednáván i mladistvý, který v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho nebezpečnost

nebo pokud je zbaven způsobilosti k právním úkonům.

- Pokud vzniknou pochybnosti o tom, jestli mladistvý mohl či nemohl rozpoznat důsledky svého jednání, provede se znalecký posudek, na jehož základě soud uzná, zda je či není mladistvý trestně odpovědný

4. Důraz na individuální přístup, opatření zaměřená preventivně

- Pokud mladistvý, který se dopustil protiprávního činu projeví účinnou lítost, může dojít za splnění zákonných podmínek k zániku trestnosti či k jinému odkonu v trestním řízení
- Jestliže mladistvý souhlasí s uložením výchovného opatření v přípravném řízení, to však neznamená, že se doznává ke spáchání protiprávního činu, mladistvý může kdykoliv v průběhu řízení svůj souhlas odvolat.

5. Vztah k poškozeným, náhrada škody

- Důraz klade tento zákon na to, aby poškozený dosáhl náhrady škody, která mu byla způsobena nebo se mu dostalo jiného přiměřeného zadostiučinění.
- Snaha či pokus o nápravu škody ze strany pachatele je projevem účinné lítosti a má vliv na posuzování protiprávního činu mladistvého.

6. Vazba

- Mladistvý může být vzat do vazby jen tehdy, pokud účelu vazby nelze dosáhnout jinak.
- O zadržení, zatčení, nebo vzetí do vazby musí být bez zbytečného odkladu vyrozuměni zákonní zástupci, zaměstnavatel, probační a mediační služba, orgán SPOD a v případě, že je mladistvý umístěn v zařízení pro výkon ochranné výchovy, také toto zařízení.
- Vazba mladistvého nesmí trvat déle než 2 měsíce, ve výjimečných případech může být prodloužena o další 2 měsíce.
- U zvláště závažného provinění nesmí trvat déle než 6 měsíců ve výjimečných případech může být prodloužena o dalších 6 měsíců.
- Mladistvého ve vazbě je povinen, dle ustanovení § 34 odst. 3 zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (zákon o SPOD), navštívit zaměstnanec orgánu SPOD minimálně jednou za 3 měsíce.
- Vazbu lze nahradit zárukou, dohledem a slibem a svěřením do péče důvěryhodné osoby.

6. Upuštění od uložení trestního opatření

- Soud pro mládež může také upustit od uložení trestního opatření mladistvému, který spáchal provinění menší nebezpečnosti pro společnost, pokud mladistvý spáchání tohoto provinění lituje a projevil účinnou snahu po nápravě.
- Soud pro mládež může rovněž upustit od uložení trestních opatření, pokud se mladistvý dopustil trestného činu z neznalosti právních předpisů, která je zejména vzhledem k jeho věku, rozumové vyspělosti a prostředí, ve kterém žil omluvitelná. Současně s upuštěním od potrestání může mladistvému uložit některé z výchovných opatření – dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovné omezení a napomenutí s výstrahou.
- Proti rozsudku či usnesení se může odvolat mladistvý, jeho zákonný zástupce obhájoba, OSZ a orgán SPOD, který se může odvolat i proti vůli mladistvého.

Výchovný ústav

Výchovný ústav

Budova nového soudu ve Zlíně

Kancelář kurátorky pro děti a mládež

Budova Magistrátu města Zlína

